A°. 1859. N°. 270.

ZATURDAG 12 NOVEMBER.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE EN STADS-COURANT

Algemeen Advertentie-Blad.

Bij deze COURANT behoort een BIJVOEGSEL.

UTRECHT, Zaturdag 12 November.

Spoorwegvoordragten.

Reeds de geheele week duren de inderdaad hoogst belangrijke diskussiën onzer Tweede Kamer over de voorgedragene spoorweg-ontwerpen. Nog schijnt het onzeker, hoedanig de afloop daarvan wezen zal. Wel blijven wij gelooven, dat de regering zich van hare zaak zeker houdt, dat hare plannen ten slotte zullen zegevieren. Zij heeft daartoe zoovele lokale belangen in het spel weten te brengen; helaas! zoovele hartstogten gaande weten te maken! Maar zal zij, bij dien zeer mogelijken afloop vrede kunnen hebben; bij zulken uitslag van een' strijd, die door de tegenstanders harer denkbeelden met zooveel kracht en bekwaamheid gevoerd wordt, en die daarbij wel niet dan met eene hoogst onbeduidende meerderheid voor haar zal gewonnen worden? Wij weten het, dat in den konstitutionelen staat de minderheid zich aan de besluiten der meerderheid moet weten te onderwerpen; bij gewone zaken gaat dit gemakkelijk; maar, waar het zulke gewigtige belangen geldt, krijgt dit beginsel een bedenkelijker aanzien. Hier zal welligt de helft plus een of twee, tegenover eene helft min een of twee staan. Treurig verschijnsel, dat voor de toekomst weinig goeds bij de behandeling van 's lands belangen, ook weinig goeds voor het zegevierend ministerie belooft. In zulke gevallen mag men wel vragen, wat de Eerste Kamer *zal*, wat zij *behoort* te doen?

Mogt de uitslag van den strijd eens tegen de verwachting wezen, schrijft de *Amst. Cour.*, dan zal »eene »verklaring worden uitgelokt wegens het stelsel van »lijnen en rigting, dat de meerderheid verlangt »gevolgd te zien." Ziedaar in beginsel, wat wij boven alles wenschen zouden, en wel, naarmate wij meer er meer overtuigd worden, dat de zaak een geheel verkeerden loop heeft genomen. De spoorweg-kwestie is geheel stelselloos behandeld. De meerderheid der Kamer was tegen het denkbeeld van staatsbanen en aanleg van regeringswege. Zij wenschte aan de partikuliere nijverheid een veld ter exploitatie open te laten: zij wilde daardoor ook te groote en roekelooze offers uit 's lands kas voorkomen. Wat is er echter van deze denkbeelden geworden? Zoogenaamde koncessiën, en zoogenaamde partikuliere ondernemingen, maar waarbij de schatkist zich welligt nog zwaarder offers zal moeten getroosten, dan wanneer zij alles voor hare rekening deed. Het is eigenlijk slechts een vermomd stelsel van staatsspoorwegen, waarbij de regering wel in de nadeelen dragen zal, maar zich mogelijke kansen op voordeel ontzegt, ten behoeve der koncessionarissen. Er is dan ook door de meeste Sprs. in de Tweede Kamer met kracht gewezen op de onverantwoordelijke geldverspilling, die aan de plannen der regering ten grondslag ligt. »Men zal besluiten (zegt de heer *van Hall*)" tot eene uitgave van 28½ millioen, waarvan alleen voor den Zuiderspoorweg ruim 23½ millioen gevraagd wordt; voor de doorgraving van Holland op zijn smalst 18½ millioen, en dat alles met een oog op de emancipatie der slaven van 15 millioen. Men zal dus besluiten tot eene totale uitgave van 62 millioen. Dat cijfer is in de laatste twee maanden reeds met 2½ millioen vermeerderd. Bovendien stelt men voor gedurende vijftig jaar aan rentegarantie of jaarlijksche uitkeeringen te verstrekken eene som van 3½ millioen, waarvan ruim 2 millioen alleen aan de Zuiderspoorwegen, dat is jaarlijks ƒ1,300,000 meer dan volgens het ontwerp van het vorige jaar. Men houde hierbij in het oog, dat onze jaarlijksche uitgaven ƒ 73 millioen bedragen, dat onze belastingen en andere inkomsten, buiten die uit onze Overzeesche Bezittingen, ruim 60 millioen opbrengen, zoodat, indien wij al geene nieuwe uitgaven toestaan, wij voor onzen gewonen toestand nog eene jaarlijksche bate van 13 millioen noodig hebben. Met andere woorden: wij hebben op onze gewone dienst nog een jaarlijks *te kort* van 13 millioen; dit zal nu gedurende eenige jaren met 10½ millioen vermeerderd worden, en verder met eene verbindtenis van 3½ millioen 's jaars." Is dit toch inderdaad niet een te sterk vertrouwen in de produktiviteit onzer koloniën, in de voortdurende rust en vrede dáár en in Europa stellen? Maar is het, wanneer er sprake is van het verstrekken van zulke schatten uit 's lands kas voor den aanleg van spoorwegen, geene ongerijmdheid, om langer aan partikuliere nijverheid en ondernemingszucht te denken? Dit is eigenlijk slechts eene leus geworden en onze banen zullen wel niet anders dan Staatsbanen zijn.

Wij kunnen ons dan ook volkomen begrijpen; dat vele vroegere voorstanders van de Staats-spoorwegen, nu met meer kracht dan ooit daarop terugkomen, vooral, omdat zij daarin ook meer waarborg vinden, voor een vast stelsel.

Door het dingen en bieden, door het opscharrelen van stemmen is men tot de vereeniging der beide spoorwegplannen gekomen en tot een gestadig meer afwijken van een algemeen en bepaald plan. Men heeft thans partiële plannen aan elkander gehecht, op eene wijze, om vele streeken des lands te gerieven, geenszins, om de doelmatigste verbindingen daar te stellen. Wij herhalen het dus; de zaak heeft een geheel verkeerden loop genomen. Welke was de ware loop, welke is nog de ware, of kan welligt nog verkregen worden?

Dat men eerst het spoorwegnet bepale. Dat men het er over eens worde, welke banen volstrekt noodig zijn in het algemeen belang; welke rigting die behooren te hebben. Dat men vervolgens de hoofdvoorwaarden bepale, die aan de koncessiën verbonden worden. En dat men hierop de binnen- en buitenlandsche mededinging uitlokke, om den aanleg dier wegen te ondernemen. Eerlijk moet *hij* daarvoor in aanmerking komen, die bij gelijke waarborgen van soliditeit, de minst bezwarende voorwaarden voor 's lands kas stelt. Ziet men, na het verstrijken van een welligt vooraf te bepalen termijn, dat de partikuliere nijverheid zich de zaak op deze wijze niet wil aantrekken, zoo kan de Staat zelf tot het leggen dier banen overgaan. Wij gelooven, dat in dergelijke wijze van handelen de beste waarborgen zouden gelegen zijn voor eerlijkheid, billijkheid en de zuinigst mogelijke wijze van aanleg. De heer *van Foreest* schijnt er in de zitting van 8 jl. reeds eenigermate op gewezen te hebben. Hij kondigde althans aan, dat hij, bij het »eindigen der diskussie, of als de wet mogt worden afgestemd, eene motie zal voordragen, die nagenoeg aldus zal luiden: De Kamer is van oordeel, dat het wenschelijk is, dat bij eene wet worde bepaald, welke lijnen door den Staat zullen worden aangelegd, sluit de beraadslagingen, en noodigt de regering uit zoodanige voordragt te doen." Alzoo *eerst* een vast plan, en dan *de middelen*, om daaraan gevolg te geven. Eerst rigting en aanleg der lijnen bepaald en dan millioenen toegestaan. Zoo kan men op den goeden weg raken. Wij hopen slechts, dat dit denkbeeld bijval moge vinden. Maar mogt de meerderheid der Kamer zich eens in dien zin verklaren, hooren wij ons toeroepen, dan zal alles weder op de lange baan geraken; dan wordt het spoorwegvraagstuk al weder verdaagd; dan is er nog geen einde aan de agitatie te zien! Wij erkennen al de bezwaren aan die bedenkingen verbonden. Maar wij zeggen, wat de heer *Thorbecke* bij eene andere gelegenheid zeide: het komt ook bij dit vraagstuk niet aan op *afdoen*, maar op *goed afdoen*. En wij zien in het doordrijven der thans aanhangige voordragten geene *goede* afdoening dezer zaak. Wij wenschen liever nog een jaar langer in het onzekere te verkeeren: nog een jaar te zien toevoegen aan de velen, waarin het spoorwegvraagstuk hier behandeld is; nog een jaar langer Nederland achterlijk te zien blijven bij andere landen; dan onze bloeijende geldmiddelen welligt te zien bederven; een spoorwegstelsel aan nemen, dat in vele opzigten geheel ondoelmatig schijnt, en dit alles op eene wijze tot stand te zien komen, die een gevoeligen slag toebrengt aan de denkbeelden over eene eerlijke en regtvaardige werking onzer konstitutionele staatsinstellingen.

— Terwijl de staatkunde weinig belangrijk nieuws oplevert, dat zich niet in den gewonen kring der laatstelijk voortdurend besproken feiten beweegt, heeft voor een paar dagen de honderdjarige gedenkdag van de geboorte van *Johann Christoph Friedrich von Schiller* geheel Duitschland niet alleen, maar alle Duitsche harten, die heinde en verre verspreid zijn, en daarbij één tal van vrienden van letteren en beschaving tot één feestgetij te zaâm gebragt, dat ook ons noopt met enkele woorden te gewagen van hem, wien 't gold.

Zoo'n feest, aan een denker en dichter gewijd, is een gelukkig verschijnsel te midden der berigten omtrent de kronkelpaden, die de diplomatie voor zich noodig acht, om door oogenschijnlijk schoone en eerlijke gedachten de roepstem van eigenbelang en zelfzucht te dekken. Waar een feest wordt gevierd door geheel Europa, ter eere van een altijd wettig vorst, die nimmer onttroond kan worden, waar daardoor hulde wordt gebragt aan den dichter, den vredelievenden held, den genialen denker en wijsgeer, waar dit plaats heeft, pas nadat 't afsterven van den edelen natuurvorscher, den dichter in proza, *v. Humboldt*, evenzeer te Berlijn als te Parijs en Mexiko het innigst medegevoel heeft gewekt, daar blijkt het, dat de hulde aan 't genie zich niet beperkt binnen enge grenzen, dat het niet een volks-, een Europeesch-, maar een algemeen maatschappelijk feest was, dat opgedragen werd aan den ijverigen werkman, die zijne krachten geheel wijdde aan beschaving en verlichting, die met al de kracht zijner genialiteit heeft gearbeid aan de bevordering van burgelijke, staatkundige, godsdienstige ontwikkeling en vrijheid. *V. Schiller* was een dier starren, die tot voorlichting der menschheid dienen, om haar voort te doen streven op den weg van beschaving en veredeling, een dier bakens, waarop de door stormen geteisterde nog tot den einde toe zijne hope blijft bouwen, en de gelukkige reiziger blijmoedig heenziet, met dankbaarheid erkennende, hoezeer hij hem ten dienste was.

En toch was het slechts uit nederige ouders, dat voor 100 jaar, de groote dichter te Marbach aan den Neckar, in 't Wurtembergsche het licht zag. De deugd en verstand zijn niet van rijkdom of hooge geboorte afhankelijk, en *v. Schiller* genoot dus eene uitnemende opvoeding en zeer goede opleiding onder pred. *Moser*, te Lorch, en vervolgens op de Lat. school te Ludwigsburg. Vooral het Oude Testament en *Klopstock's* Messiade waren zijne lievelingslektuur. 14 jaar oud was hij reeds student in de regten te Stuttgart. Die studie beviel hem echter niet; hij ging tot de medicijnen over, en werd op 19jarigen leeftijd officier van gezondheid. — De dwang, die aan de akademie heerschte, had bij hem een geest van wrevel doen geboren worden, die zich krachtig uitsprak in zijn dramatisch gedicht *die Raüber*. De held van dit gedicht, *Karl Moor*, is een afdruksel van de hartstogten, die in het binnenste van den 18jarigen jongeling woelden.

Het gedicht werd door *Schiller* aan zijne medestudenten voorgelezen, toegejuicht en bewonderd, en in 1782 te Mannheim ten tooneele gevoerd. Eerlang echter ontving hij, op grond van vertoogen tegen het treurspel ingebragt, van den hertog van Wurtemberg bevel om niets meer in het licht te geven dan hetgeen uitsluitend zijn vak van geneeskunde betrof. En ofschoon hij later zelf de verkeerdheden erkend heeft, die in *die Raüber* voorkomen, streed echter dit bevel zoozeer met zijne beginselen van vrijheid, dat hij zijne betrekking verliet en de vlugt naar Frankenland nam, waar hij een vriendelijk onthaal vond bij de adellijke familie *von Wollzogen*. Daar, in het genot eener volkomene vrijheid, gaf hij zich geheel aan zijn lievelingsarbeid over. Zijne tooneelspelen *Fiësco* en *Kabaal en liefde* deden zijn groot talent nog meer uitkomen, ofschoon beide de sporen dragen van een opbruischend jeugdig dichterlijk gemoed, dat minder vroeg naar waarheid dan behoefte had om anderen den gloed mede te deelen, die in zijn borst brandde.

Naar mate echter *Schiller* in leeftijd en kennis toenam, verloren zijne dichtwerken dat hartstogtelijke: de verbeelding maakte plaats voor de werkelijkheid, en hij deed afstand van het ingebeelde wereldsch geluk. Het treurspel *don Carlos* draagt de duidelijke bewijzen van een veranderden gemoedstoestand, hij voltooide het in 1787 op een buiten van zijn vriend *Körner*. Twee jaren later ging hij naar Weimar, waar zijn omgang met den voortreffelijken *Herder* en *Weiland* aan zijn karakter meer bepaaldheid gaf, terwijl hij hier ook voor het eerst *Goëthe* leerde kennen, met wien hij tot zijn dood in vriendschap leefde, al was het daarom ook nog geene hartelijke ingenomenheid die beiden tot elkaar bragt. Door diens toedoen werd *Schiller* in 1790 tot buitengewoon hoogleeraar in de geschiedenis en wijsbegeerte in Jena aangesteld. Met alle kracht wijdde hij zich nu aan de beoefening der geschiedenis- In 1788 was hij met zijne *geschiedenis van den afval der Vereenigde Nederlanden* als historicus opgetreden; van 1790 tot 1793 gaf hij eene *geschiedenis van den 30jarigen oorlog* en andere geschiedkundige en dichterlijke werken uit.

Kort na zijne benoeming tot hoogl. had *Schiller* zich in den echt begeven met *Charlotte von Longefeld*, eene stille, zachte vrouw. In het volgende

jaar door eene gevaarlijke borstkwaal aangetast, leefde hij tot 1794 stil in den kring zijner betrekkingen te Heilbron en Ludwigsburg. Te Jena teruggekeerd, ving *Schiller* zijnen letterkundigen arbeid met kracht weder aan. Hiermede begint als 't ware de derde periode van zijn leven. *Schiller* had zich door lijden en strijden met de wereld verzoend. Hij zocht van nu af de waarheid in schoone vormen geopenbaard, zooals blijkt uit de treurspelen *Wallenstein*, *Maria Stuart*, *de maagd van Orleans* en *Willem Tell*.

In 1804 naar Weimar, naar zijne vele vrienden en betrekkingen teruggekeerd, mogt hij niet lang meer het genot des huiselijken levens smaken. Eene snel toenemende ziekte maakte op den 9 Mei 1805 een einde aan zijn werkzaam en nuttig leven. Zijn verscheiden was, gelijk het laatst van zijn leven, kalm en zacht; met de woorden: »De oogen van mijnen geest openen zich voor een veel helderder licht" op de lippen, blies hij den laatsten adem uit.

Tot zoover van *Schiller*. Na deze korte historiesche *reminiscens* keeren wij tot de geschiedenis van den dag terug. De sprong is wel wat groot, maar waartoe brengen ons de tegenwoordige tijden soms niet!

De telegraaf heeft ons echter weinig nieuws gebragt. Dat de vrede te Zurich juist op het *v. Schillers*feest is geteekend, is bekend. — Reeds vreesde men, dat de prins *v. Carignan* het hem opgedragen regentschap niet zou aannemen. Dit wordt thans meer bepaald gemeld, en de telegraaf voegt er bij, dat het op aandrang van keizer *Napoleon* is, dat de weigering zou plaats hebben. Nog is dit geen officieel berigt; zelfs wordt heden morgen het tegendeel uit Londen gemeld. De bevestiging van de weigering van prins *Carignan* zou trouwens zeer te betreuren zijn, en de Italiaansche zaak op een moeijelijk standpunt brengen. Men zegt ook, dat de prins het bestuur niet durft op zich nemen, dan wanneer hij op den steun van Sard. troepen mogt kunnen rekenen, en tegen zulk eene interventie zou *Napoleon* alleen opkomen. Dat is minder waarschijnlijk, en onderstaande telegrammen doen het zien, dat *Napoleon's* aandrang tegen het regentschap althans vrij sterk moet wezen. Of *Victor Emmanuel* het belang van Italië werkelijk boven de vriendschap des keizers zal stellen is nog verre van zeker. Doet hij dat niet, dan konden *Cavour* of *Garibaldi* wel eens nader op 't terrein komen. En wat zal dan de Fransche despoot zeggen en doen? De staat van zaken zou er dan niet helderder door worden.

In onze Tweede Kamerzitting hebben gister twee leden voor de regeringsplannen gesproken, de heeren *v. Diggellen* en *v. Twist*, terwijl de heer *Thorbecke tegen* het woord heeft gevoerd. Men houdt het er te 's Hage voor, dat de kansen van aanneming der regeringsplannen verminderen, en dat zoo ze al worden aangenomen, dit met eene meerderheid van één of twéé stemmen zou kunnen wezen. De leden begrijpen het gewigt van 't oogenblik, en gister was de kamer, op een paar leden na, geheel voltallig. Eene motie, gelijk de heer *v. Forest* wil voorstellen, schijnt ook in den geest van den heer *Thorbecke* te vallen. Bij de overtuiging, die in de Kamer algemeen wordt gedeeld, dat de spoorwegen thans eene behoefte zijn geworden, zou de afstemming der regeringsvoordragten de beslissing der spoorwegzaak niet doen uitstellen. Integendeel zal dan de aanleg van goede wegen zeker bevorderd worden.

Onder de O. Indische berigten zal men zien, dat de Rebellen van Bandjermasing een aanval hebben durven wagen op de hoofdplaats, die afgeslagen is, terwijl een fort op de muiters is veroverd. — Tegen Boni gaat eene nieuwe expeditie in zee.

De sinds gister ontvangen **telegrafiesche depeches** laten wij hieronder volgen:

Madrid, Woensdag. De hertog en de hertogin *de Montpensier* worden morgen hier verwacht.

Van Ceuta wordt van den 7 dezer berigt, dat de Mooren, ten getale van 800, de vesting hebben aangevallen. De opperbevelhebber, maarschalk *O'Donnell*, zal de kusten van Afrika inspekteren, alvorens den aanval te beginnen.

Venetië, donderdag. Terwijl de Sardinische bladen melden, dat meer dan 40,000 emigranten uit Venetië naar Sardinië zijn vertrokken, verklaren de officiele rapporten, dat het aantal emigranten slechts even boven de tweeduizend is.

Bern, Vrijdag. De bondsraad, nogmaals de uitnoodiging aan de gevolmagtigden op het kongres herhaald hebbende, zoo zullen dezen zich Dingsdag e. k. op een diner alhier vereenigen. Men heeft opgemerkt, dat het traktaat onderteekend is op den dag van het *Schullers*feest.

Parijs, vrijdag. Ter beurze vond het gerucht geloof, dat de prins van *Savoye-Carignan*, op de vordering van Frankrijk en Oostenrijk, het regentschap over Midden-Italië heeft van de hand gewezen.

Parijs, Vrijdag. Volgens de *Patrie* zou de koning van Sardinie op den bekenden brief van keizer *Napoleon* geantwoord hebben, dat hij vertrouwen stelt in de sympathie des keizers voor de zaak van Italië, met de verklaring dat hij de beslissing van alles wat die zaak betreft, overlaat aan het kongres.

Weenen, heden, Zaturdag. Bij keizerlijk schrijven is aan baron *v. Bruck* te kennen gegeven, dat Z. M. voor het dienstjaar 1860/61 het deficit wil doen verdwijnen. Hiertoe zal de keizer eene kommissie benoemen, wier arbeid tegen het eind van Maart a. s. zal moeten geëindigd zijn en dan den Rijksraad zal worden voorgelegd, die, voor de beraadslaging over dit onderwerp zal versterkt worden met tijdelijke leden.

Londen, heden, Zaturdag. De *Times* raadt der bevolking van Midden-Italië aan, aan *Garibaldi* te denken zoo den prins *van Carignan* het regentschap mogt verboden worden.

De *Morn. Post* bevat eene depeche uit Parijs, volgens welke keizer *Napoleon* aan koning *Victor Emmanuel* zou hebben te kennen gegeven, dat hij, zoo hij de aanvaarding van het regentschap toestaat, Frankrijks medewerking verliest en Sardinië's stelling als Italiaansch koningrijk kompromitteert.

De *Morn. Post* en de *Daily News* zeggen intusschen dat te Parijs de officieele bevestiging is ontvangen van het berigt, dat koning *Victor Emmanuel* niet weigert zijn zoon tot de aanvaarding van het regentschap te magtigen.

Over New-York is het berigt uit Mexiko ontvangen, dat onze gezant *Juarez* erkend heeft.

Parijs, heden, Zaturdag. In den *Moniteur* leest men: »De vergaderingen der verschillende Staten van Midden-Italië zijn overeen gekomen den prins van *Carignan* het regentschap aan te bieden. Dat besluit is te betreuren, met het oog op het aanstaand. Europeesch kongres, dat over de zaken van Italië zal beraadslagen, want het heeft de strekking, kwestien te prejudicieren, die er behandeld moeten worden

De gevolmagtigden zullen den 21. de verdragen te Zurich uitwisselen.

— Z. M. heeft benoemd tot burgem. der gem. Smilde *W. van Riesen*, onder toekenning van eervol ontslag als burgem. der gem. Eelde; — tot offic. van gezondh. 2. kl. voor de dienst der Nederl. bezittingen ter kuste van Guinea den heer *C. F. Lucke*, doctor in de genees-, heel- en verloskunde, thans stads-geneesheer te Zutphen.

— Door Z. M. is tot ridder van de eikenkroon benoemd de Brusselche miniatuurschilder *de Latour*.

— Uit Stuttgard wordt berigt, dat de jeugdige prins *Alexander* geheel hersteld is.

*— Uit 's Hage schrijft men ons van den 11 Nov. De ten gevolge der door den Minister van Oorlog ter opneming der kazernen-hospitalen en andere verblijfplaatsen der militairen in dit garnizoen benoemde kommissie zal op morgen hare werkzaamheden beginnen. De kommissie is te zamengesteld uit den gen. maj. *Wilbrenninck*, voorzitter, de kolonels *Castendijk* en *van Hoey Schilthouwer*, den 1. officier van gezondheid 1. klasse *Stein*, de majoors *Dibbetz* en *Tuyl van Serooskerken*, den kapitein *van Lynden* en den 1. luit. ingenieur *Klerck*, leden.

Ten gevolge der benoeming van den 1. luit. *H. van Ryssen* tot kapitein bij het 1. reg. vesting artillerie is in zijn plaats tot adjudant van den gen. direkteur der 1. artillerie direktie alhier benoemd de 1. luit. *H. A. Sluiter*, thans geëmploijeerd aan de geschutgieterij te 's Hage.

— Ook hier te lande is het Schillersfeest met luister gevierd, o. a. te Amsterdam door eene voorstelling in den Hoogduitschen schouwburg, waarin door de liedertafel *Eutonia Schillers die Deutsche Muze* en *an die Künstler*, muziek van *Bertelsman* en *Mendelssohn*, en daarna een *festspiel*: Germania bei der Schillerfeier in Amsterdam werd opgevoerd, — en te Rotterdam door een introduktie met koor gevolgd door eene feestrede van den heer *v. Reesema* en ten slotte de uitvoering van het *lied von der Glocke* van *Romberg* en *Beethoven's* 9. symph. op *Schiller's* lied *an die Freude*, in de Harmonie.

— Te 's Bosch staat een man wegens diefstal bij nacht teregt, wiens vader op 't schavot zijn leven verloor, wiens moeder in de gevangenis stierf en wiens beide zusters zich in hechtenis bevinden.

WATERHOOGTE.

Arnhem, 11 *Nov.*, 2,10 El.; + AP. 9.05. Gev. 20 d

Zitting van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

De Tweede Kamer heeft gister voortgezet de diskussie over het wetsontwerp betrekkelijk de spoorwegen.

De heer *v. Diggelen* heeft zeer uitvoerig de voordragt verdedigd. Hij heeft betoogd, dat de aanleg van spoorwegen in Nederland niet langer mogt worden uitgesteld, en daarna de vereischten opgegeven, welke bij dien aanleg zich opdeden. Hij besprak daartoe de bevordering der kommunikatie tusschen de hoofdafdeelingen, de meest bevolkte en bedrijvige plaatsen van ons rijk, naardien toch de menigvuldigste handels-relatien tusschen de ingezetenen onderling bestaan; — de aansluiting met het buitenland, ook op die punten waar spoorwegen bestaan of spoedig zullen komen; — de keuze der punten van uitgang, of liever de aansluiting der spoorwegen met de zeehavens; — de overgangen van onze rivieren en stroomen; — het centraalpunt, Dat vervalt in ons land, daar de rigting der hoofdlijnen van onze havens moet uitgaan; — de beschouwing van het voorgestelde spoorwegstelsel uit een strategisch oogpunt.

Na dit een en ander stelde spr. zich twee vragen voor: 1. of er ook omstandigheden kunnen zijn, die het raadzaam of noodzakelijk maken, dat in een spoorwegstelsel reeds dadelijk afwijkingen worden gebragt, waardoor het aan den toets van de behandelde vereischten niet geheel voldoet? en 2 in hoeverre in ons land tot zulk eene afwijking aanleiding bestaat. Hij vindt die omstandigheden niet en wat punt 2 betreft, antwoordde hij: dat in ons land geene landstreken of plaatsen zijn van zoo weinig beteekenis, dat die niet zouden regtvaardigen de uitgaven, welke daarvoor thans worden gedaan.

Hij juicht toe, dat de regering eene zeehaven voor Amsterdam bestemd heeft, waardoor die stad in verband tot de voor hare belangen van handel en verkeer zoo belangrijke uitbreiding van ons spoorwegstelsel, wat hare ligging betreft, in zoo veel betere gesteldheid wordt gebragt. Spr. treedt ook in eene wederlegging van de bezwaren, tegen de brug bij den Moerdijk aangevoerd. Na alzoo de vereischten voor een spoorwegstelsel in ons land beschouwd, en de lijnen van dit stelsel daaraan getoetst te hebben, vermeende spr. zich met dit stelsel in de hoofdzaak te kunnen vereenigen. Het algemeen rijksbelang kent geen centrum, geen Noord noch Zuid; het bevordert het algemeen welzijn door den bloei der onderdeelen te verzekeren van het onverdeelbaar koningrijk. Het beginsel der van rijkswege voorgestelde ondersteuning is voor de spoorwegen op zich zelve *billijk* en *regtvaardig*. De meerderheid der Kamer was tot nog toe niet gestemd voor het beginsel van staatsspoorwegen.

De heer *Thorbecke* zegt dat hij zich heeft voorgesteld zonder inleiding twee vragen te behandelen:

I. Biedt de wijze van koncessie-verleening genoegzame waarborgen aan; En II. Beantwoordt het plan der werken, welke de regering voorstelt, met staatshulp te ondernemen, aan de behoeften? Is het doeltreffend, is het uitvoerbaar?

1. De *eerste* vraag omtrent het eerste hoofdpunt heeft betrekking tot de koncessionarissen. Zoo men niet vraagt, wie de koncessionarissen zijn, men mag wel vragen: wat hebben zij gedaan, niet om de koncessie te erlangen, maar om ze te verdienen? Wat hebben zij gedaan tot voorbereiding? Geven zij den waarborg van te zullen slagen; hebben zij terrein onderzocht; waar zijn hunne kaarten en profielen? Indien zij passief zijn geweest, indien hun door de regering is aangeboden, hetgeen de regering van hen had moeten ontvangen, indien zij zelven geenerlei offers hebben gebragt, welke is dan de waarborg voor de voorkeur, hun geschonken?

2o. Eene *tweede* opmerking is deze: bij koncessie wendt men zich tot de partikuliere nijverheid. Bieden nu deze koncessien den waarborg aan, die eene welberekende industriële onderneming kenmerkt? Tegenover deze koncessien is de vraag natuurlijk: waarom besteedt de reg. de spoorwegen niet regtstreeks uit? Zijn niet de koncessionnarissen, op de tegenwoordige wijze en zelfs de op te rigten maatschappij iets anders dan kostbare tusschen-personen? De opmerking is gemaakt, dat er groote aannemers zijn in het bezit van millioenen, in het bezit van al de noodige materialen. Waarom zijn deze niet uitgenoodigd? Waarom slaat men niet dien weg en wel dien van koncessien in? Men wil een zelfstandig nijverheidsbelang in het spel brengen, dat èn den bouw èn de dienst voor zijne rekening neme en daardoor den Staat tegen een tweeledige risiko dekken. Er zou nog een ander gevaar kunnen zijn, waarop ik vóór twee jaren gewezen heb, dat het namelijk zeldzaam is dat eene regering, die met aanzienlijke subsidiën spoorwegen laat bouwen, op den duur weêrstand zal kunnen bieden aan hen, die ook tot de bevoorregten meenen te behooren. Allen toch willen gelijkelijk van de vrucht plukken, zoo spoorwegen met staatsgeld worden aangelegd. Er is nu tweeledige risiko: vooreerst dat de weg te veel kost, en ten andere, dat de exploitatie de kosten niet goed maakt.

3o. Er is geene mededinging toegelaten, en deze is volstrekt noodzakelijk, waar de lijnen worden *voorgeschreven*, en derhalve geen zekerheid bestaat, dat er geene betere voorwaarden konden worden erlangd.

4. Eene andere bedenking is deze: er is zelf geenerlei voorloopige zekerheid, dat de koncessionarissen over de middelen zullen kunnen beschikken, tot uitvoering van het plan.

De rentegarantie van 4½ pCt. Mijns inziens is in den tegenwoordigen tijd rentegarantie niet meer voldoende, om kapitalen voor spoorwegen bijeen te krijgen, tenzij bij de toekomstige aktiehouders het vertrouwen bestaat, dat de spoorwegen binnen een niet al te lang tijdperk, bijv. van 10 tot 15 jaren, meer zullen opbrengen dan de verleende garantie bedraagt.

II. De *tweede* vraag, die ik gesteld heb, was: beantwoordt het plan der werken aan de behoeften, is het doeltreffend en uitvoerbaar? Ik ga niet na de geschiedenis van wording van dit plan, schoon die geschiedenis dat plan duidelijk karakteriseert. Ik maak eene opmerking: de regering hecht volgens hare verklaring veel waarde aan prov. en plaatselijke verlangens. Welke nu is de waarde, die aan prov. en plaatsel. verlangens in verband met den aanleg van spoorwegen moet worden gehecht? In mijn

oog is dit niet dat belang zelf, maar wel de grond waarop het steunt. Wat nu de vraag betreft omtrent de doelmatigheid en uitvoerbaarheid, zoo had ik verwacht, dat, als men een net van spoorwegen wilde, men dan allereerst in overweging had moeten nemen de verbetering onzer waterwegen en de gemeenschap met de zee. Ten aanzien van Amsterdam is dit ter laatster ure geschied, maar ten aanzien van Rotterdam is dit geheel ter zijde gelaten, hetgeen te erger is, vermits dit punt door een schoon en helder rapport is toegelicht en men er te Rotterdam de grootst mogelijke belangstelling in toonde.

Spr. heeft voor zich een rapport van de kamer van Koophandel te Rotterdam. In dat rapport vindt hij de verklaring, dat de kamer niet aarzelt, als van overwegend belang voor Rotterdam, de verbetering van den toevoer van zee naar Rotterdam, voor de eerste voorwaarden van alle verdere ontwikkeling der stad te stellen. Zaakkundigen van handel en scheepvaart zijn te Rotterdam in vergadering opgetreden, om de noodzakelijkheid der doorgraving van den hoek van Holland, in het belang van den handel aan te bevelen. Men zeide, dat geene spoorwegen zouden baten zonder die verbetering. Hij beaamt dit volkomen.

Een ander hoofdbezwaar van Spr. is, dat men te veel in eens verlangt; men wil in 5 à 6 jaren alles hebben uitgevoerd. Hij acht dit ondoenlijk en wijst hier op het buitenland, waar men met den aanleg van spoorwegen langzaam is vooruitgegaan, en waar men de spoorwegen heeft aangelegd naar mate de behoefte daaraan zich ontwikkelde. Niet alleen in het belang der financiën, maar ook in dat der spoorwegen zelve, acht hij eene zoodanige langzame verbinding wenschelijk.

Spr. bepaalt zich tot de vraag: wat is voor het oogenblik de meest dringende behoefte? en dan antwoordt hij, dat men moet beginnen met korte doeltreffende lijnen.

Ten slotte zegt Spr., dat, als dit ontwerp mogt worden verworpen, hij dan met onderscheidene andere leden een voorstel zal doen, opdat het voor de Regering en buiten de Kamer duidelijk blijke, wat de Kamer verlangt.

De heer *Duymaer van Twist* bespreekt het ontwerp uit een financieel oogpunt. Hij erkent de behoefte aan spoorwegen uit drie oogpunten: 1°. Wanneer men let op wat om ons heen voorvalt; 2°. Omdat zij moeten strekken als middelen tot ontwikkeling van onze materiële en intellektuele welvaart; en 3°. omdat het eene bij de natie bijna algemeen gevoelde behoefte is. Hij acht den aanleg niet mogelijk zonder zeer groote opofferingen uit de Staatskas. Nopens de rigting heeft spr. zich niet uitgelaten en zulks te minder nu hij van den heer *Thorbecke* gehoord heeft, dat door hem de gelegenheid zal worden geopend om daaromtrent nader te spreken. Hij heeft zich dus bepaald tot de financiële zijde van het ontwerp, en zich de vraag voorgesteld of de financieële bezwaren minder zullen zijn bij het stelsel van Staatsspoorwegen. Die vraag heeft spr. ontkennend beantwoord. Zijne konklusie was dat, hoewel hij de financieele bezwaren dezer voordragt niet gering acht, dit voor hem geen voldoenden grond oplevert om zijne stem aan dit ontwerp te weigeren.

Oost-Indië.

De Java-berigten, loopende tot den 25 Sept., zijn heden ontvangen. Wij ontleenen daaraan 't volgende:

De goeverneur-generaal heeft tot eene tweede expeditie tegen het Rijk van Boni besloten, en wel onder bevel van den luitenant-generaal *van Swieten*, kommandant van het O. I. leger. Daarvoor zijn bestemd de 11. en 14. battaljons infanterie, een eskadron kavallerie, eene halve batterij driepondsgeschut, met vier handmortieren; een sektie bespannen houwitsers van 12 duim en eene halve kompagnie sappeurs.

Van Celebes berigt men, dat in den middag van 25. Aug. jl. in de nabijheid der poort van Siloro (Noorder-afdeeling) een treffen heeft plaats gehad tusschen de Boniren en onze hulptroepen, gedekt door een detachement militairen. Bij het oprukken dezer vereenigde magt naar de bazar van Gantarang, waar de Boniren zich genesteld hadden, werd in de nabijheid der poort van Siloro uit het bosch op de onzen gevuurd, waardoor drie personen gekwetst raakten, die tot de hulptroepen van Pankadjéné behoorden. Ten gevolge van eene voorwaartsche beweging van onze troepen nam de vijand echter in allerijl de vlugt, bij welke gelegenheid een vijftigtal hunner is gezien; terwijl hij daarbij ook enkelde dooden en gewonden moet gehad hebben. Vervolgens is de bazar te Ganta-Gantarang in de asch gelegd, waar nog kort te voren de vijandig gezinde *Ambono Laoeré*, *Aroe Djampoe* en *Ambo Dale* hun bivouak hadden opgeslagen. De vijand moet het tweede distrikt verlaten en zich naar Boekoeloe onder Segeri begeven hebben.

Onder dagteekening van 12. Sept. jl. wordt van Palembang gemeld, dat in de laatste dagen geene gebeurtenissen van belang hebben plaats gegrepen en de openbare rust nergens verstoord was.

Van Bandjermassin (Zuid- en Ooster-Afdeeling van Borneo), zijn grootendeels per telegraaf via Samarang tijdingen ontvangen, loopende tot 12 Sept, jl. Vermits zich ongeveer 2000 opstandelingen uit de vorstenlanden en Tanah Laut op nieuw in de kampong Goenoeng Lawak verzameld en die versterkt hadden, is die plaats op 4 Aug. door eene kolonne van 250 man, onder bevel van den chef der expeditie, kol. *Andressen*, aangetast en ingenomen. Bij Soengi Resaran had de eerste ontmoeting met een troep van 500 à 600 opstandelingen plaats, bij welke gelegenheid de vijandelijke voorvechters tot tegen de bajonnetten onzer soldaten inliepen, doch zoowel daar, als vervolgens te Goenoeng Lawak, is de vijand met veel verlies verslagen. De kampong Goenoeng Lawak, die voortdurend de schuilplaats van vele kwaadwilligen was gebleven, werd in de asch gelegd, met verbod, om op die plaats nieuwe huizen te bouwen. Het verlies aan onze zijde bestond slechts uit 4 geblesseerden, waaronder de 1ste luit. *Schepers*, die, door een geweerschot in den schouder getroffen, met den kogel in de wond de voorwacht tot aan de terugkomst te Martapoera bleef kommanderen. Losse geruchten, dat de gemeenschap tusschen Martapoera en Bandjermassin onveilig was en dat benden kwaadwilligen het land afstroopten, deden den kolonel *Andresen* besluiten tot een gewapend onderzoek in de Kwala Lapak, een weinig beduidende riviermond, westelijk van de Barito in zee uitloopende. Door twee gewapende sloepen van de Ardjoeno, versterkt met een detachement troepen, en ondersteund door de goevernements-stoomer Boni, had dat onderzoek op den 9. Aug. plaats onder de leiding van den luit. ter zee *Hänel v. Cronenthal*. Niet de minste tegenstand werd ontmoet en niets bespeurd, dat de te Banjermassin verspreide geruchten van onveiligheid bevestigde. Ten einde van de zeezijde den toevoer van amunitie aan den vijand, waartoe de talrijke riviermondingen ruimschoots gelegenheid geven, af te snijden, werd de kust, hoofdzakelijk beoosten de rivier van Bandjermassin, bekruisd en in verband hiermede eene gewapende verkenning gedaan naar de monding bij Tabanio. Bij die gelegenheid roeiden de luitenants *Hänel v. Cronenthal* en *de Swart* met sloepen naar deze weel, ten einde de landing te bewerkstelligen; maar alvorens zij den wal konden bereiken, werd op nieuw een hevig vuur uit het fort geopend, ten gevolge waarvan binnen weinige minuten deze beide officieren en vier Europesche matrozen van de Ardjoeno gewond werden. Te gelijkertijd werden op de Boni twee inlandsche soldaten gekwetst en sneuvelde een inlandsch soldaat in de derde aanwezige sloep. Vermits het ligte geschut der vaartuigen geene belangrijke uitwerking deed op de vijf voet dikke muren van het fort, terwijl de vijand achter eene hooge borstwering genoegzaam gedekt was, werd de terugtogt ondernomen. Gedurende het terugroeijen naar de Boni werd de kommandant der verkenning *Hänel v. Cronenthal* voor de tweede maal getroffen, de koksmaat van de Ardjoeno gewond en sneuvelde een Europeesch matroos. Bij het andermaal passeren van het fort, werd van weerszijde weder hevig geschoten. De Ardjoeno had door eene ongunstige ligging geen bijstand kunnen verleenen. De koelbloedigheid van den gezagvoerder der Boni, *Kuipers*, en de ijver van den officier van gezondheid *Visscher* worden zeer geroemd. Den 27. Augustus is het fort bij Tabanio, na eenigen tijd beschoten te zijn, onder bevel van den kapit.-luit. t. z. *v. Hasselt*, stormenderhand ingenomen en bezet. Aan deze affaire hebben deel genomen de stoomschepen Ardjoeno, Montrado, Celebes, Onrust en Boni, benevens 70 man infanterie. Den 23. en 24. Aug. zijn de opstandelingen, onder *Amin Oelah*, bij Moeara Stamboel, op de kommunikatielijn met Pengaron, met veel verlies uiteengejaagd en verdreven, waarbij vier hadji's zijn gevangen genomen, terwijl aan onze zijde niemand gewond werd, noch sneuvelde. Op 12. Sept. was de rust overal hersteld. Van nieuwe zamenscholingen was niets bekend. Groote waakzaamheid werd echter gevorderd door het overal rondsluipen van de bekende hoofden van den opstand en van eenige dweepers, die het volk met geweld tot vijandelijkheden dwingen.

In de Kween, een onderdeel van de hoofdplaats is eene zamenzwering uitgebroken. Op den 26. Augustus, des morgens ten 5 ure, is namelijk de Schans van Thuyl door een vijftigtal gewapenden overvallen, terwijl eenige uren later Bandjermassin zelf door eene troep van 100 man werd bedreigd. De eersten zijn een oogenblik in de Schans binnengedrongen, doch met zwaar verlies teruggedreven; van onze zijde sneuvelde één man en werden acht gekwetst, waarvan later één overleed. De tweeden zijn door een Boegieneesch hoofd, radja van Pegaton, tegengehouden en later uiteengegaan. Het hoofd der zamenzwering is gearresteerd. Ook één der onderhoofden was reeds tot gedeeltelijke bekentenis gekomen.

NAPELS, 5 November.

Eene kolonne van het leger is de grenzen der Abruzen meer genaderd. De bergengten van Antrodoco en Popoli zijn versterkt. Te Pescara wordt een versterkt kamp aangelegd. De beide vestingen Aquila en Pescara worden van een grooten krijgsvoorraad en levensmiddelen voorzien. Alle gemeenschap op de grenzen is verbroken, hetgeen evenwel *Garibaldi* niet belet in ruime mate zijne cirkulaire te verspreiden.

In de hoofdstad blijft het gebrek aan graan zijn nadeeligen invloed uitoefenen.

WEENEN, 9 November.

Men houdt het voor zeker dat de zaken van het Oosten op het kongres ter sprake zullen komen.

Frankrijk en Rusland moeten juist nu daarover onderhandelen.

Omtrent het plan voor een Italiaanschen bond schijnen de mogendheden het nog niet eens te zijn.

Te Innsbruck heeft tusschen Oostenrijksche en Ital. soldaten eene duchtige vechtpartij plaats gehad.

BERLIJN, 10 November.

Met veel plegtigheid en onder den toevloed eener verbazend groote menigte is heden de eerste steen gelegd voor het Schiller-standbeeld.

De prins-regent heeft zich naar den schouwburg begeven, waar eene schitterende representatie ter viering van den 100. verjaardag van *Schillers* geboorte . plaats had. De geestdrift in den schouwburg was buitengewoon groot.

De stad is schitterend verlicht.

LONDEN, 10 November.

De *Daily News* bespreekt het door de Midden-Italiaansche regeringen genomen besluit, om den prins van *Savoye-Carignan* tot regent te benoemen, en noemt dat een onverbloemd antwoord op de intriges van den Oostenrijkschen keizer, en op de beleefde maar gebiedende verzoeken van *Napoleon*. Het blad twijfelt er niet aan of de prins zal het regentschap aannemen, en dan moet het toch eindelijk *Napoleon* duidelijk worden, dat Midden-Italië zich niet zonder strijd aan den wil der potenstaten zal onderwerpen. Het *fait accompli* zal ook op het kongres veel afdoen.

Den *Times* doet het genoegen, dat Engeland, Frankrijk en Rusland eindelijk overeengekomen zijn, de oneerlijke regering van Griekenland te noodzaken tot het nemen van maatregelen voor de gedeeltelijke betaling van den interest der Grieksche leening van 2,545,750 pst. voor 36 jaren aangegaan onder garantie dezer drie mogendheden, die zich sedert van de daardoor aanvaarde verpligtingen hebben moeten kwijten. De som die men het zal ontrukken zal echter slechts 36000 p. st. per jaar zijn in plaats van de p. st. 167,187 die te eischen zijn, ongerekend nog de reeds voorgeschoten gelden. Wat de andere leeningen betreft, die men Griekenland heeft laten aangaan, om zijne vrijheid te veroveren, het heeft ze geheel onbetaald gelaten. Zij bedraagt nu 7 millioen p. st., waarvoor geen andere waarborg bestaat dan het woord der Grieksche natie, een waarborg die het sedert een tal van jaren onmogelijk is geweest op de beurs te noteren.

Te Lissabon zijn de Kortes den 4e geopend. De koning heeft in zijne troonrede te kennen gegeven, dat oorlogschepen naar de Marokkaansche kust zullen gezonden worden ter bescherming der Portugeesche onderdanen.

Uit Nieuw-York meldt men, dat de groote luchtballon *City of New-York*, die over den Oceaan naar Europa zal zweven, den 22 Okt. uit Hoboken er is aangebragt. De vulling is den 27 begonnen met een gasmeter van 12 vt. lengte en 8 vt. diameter. 812,000 kub. vt. gas zijn voor den toestel noodig. Acht personen zullen de reis naar Europa meemaken.

PARIJS, 10 November.

Omtrent de te Zurich genomen besluiten vermeldt men heden het volgende. De onzijdigheid der kerkelijke Staten zal gewaarborgd en de Paus onder de bescherming van alle R. Katholieke mogendheden gesteld worden. Zelfs de wijze van uitvoering dezer bepaling zou zijn vastgesteld. Ook zou een geheim verdrag bestaan waarin 't Weener verdrag van 1815 gewijzigd wordt, wat betreft de opvolging in Modena. Hertog *Frans V.* zou al zijne regten aan zijne nicht *Maria Theresia* afstaan, die dadelijk verloofd zal worden aan hertog *Robert* van Parma. Modena zou met een deel van Parma vergroot worden. De tegenwoordige hertog zou zich niets voorbehouden hebben dan zijne bijzondere eigendommen, zijne schilderijen en zijn tafelzilver.

Uit Milaan meldt men, dat de geest van ontevredenheid wegens de administratieve maatregelen der regering er eenigzins afneemt.

De heer *de Montalembert* heeft, na de in beslag name zijner brochure en van den *Correspondent*, volstrekt geene mededeeling ontvangen, waaruit ware af te leiden, dat eene vervolging tegen hem zal worden ingesteld.

Te Modena is weder een manuskript ontdekt van den ex-hertog, waarin nog veel meer haat tegen de Fransche regering en nog meer reaktiewoede doorstraalt dan al wat men nog van dien vorst gevonden heeft. Parijs wordt in dat stuk de stad van alle mogelijke schelmerijen genoemd, en zou alleen eene verovering door Oostenrijk eene verandering hierin kunnen brengen.

De akte van beschuldiging tegen *Leonie Chéreau* ziet het licht. Er blijkt uit, dat, wat vroeger gemeld is, ten volle waar is, dat nl. het gestolen kind moest dienen, om zeker jongman aan eene bevalling te doen gelooven, en alzoo tot een huwelijk over te halen. De moeder der beschuldigde is niet medepligtig; hare dochter had ook haar het praatje der bevalling wijs gemaakt, waaraan de vrouw, ziende hoe echt moederlijk zij het gestolen kind behandelde, geloof had geslagen.

ADVERTENTIËN.

KENNISGEVING.

*** Dijkgraaf en Hoogheemraden van den Lekkendijk Bovendams brengen ter kennisse van de ingelanden, dat een afschrift der **Rekening van de inkomsten en uitgaven** van het Hoogheemraadschap over het **dienstjaar 1858** tot **1859,** gedurende **veertien dagen** ter inzage der Ingelanden zal voorliggen in het Dijkhuis te Schalkwijk van af *Maandag* 21 *November* 1859.

Utrecht, 2 November, 1859.

Dijkgraaf en Hoogheemraden voornoemd,
P. H. TESTAS VAN OUDWULVEN,
Loco Dijkgraaf,
H. A. M. VAN ASCH VAN WIJCK,
Secretaris.

*** Te Vianen ontsliep den 7. November 1859, in den ouderdom van *bijna vijf en tachtig jaren*, zacht en kalm, mijne geliefde zuster PETRONELLA VAN LAKERVELD, weduwe van A. VAN OS.

Vreeland, G. HAMMIUS,
7 November 1859. HEIMENS.

Eenige kennisgeving.

*** Voor de vele bewijzen van deelneming, ondervonden bij het overlijden van mijne geliefde Echtgenoot en Dochtertje, betuig ik ook namens mijne Familie onzen hartelijken dank.

Wed. M. KOCKEN,
geb. VERNIMMING.

De Affaire in **Linnen** en **Tafelgoed** blijf ik op denzelfden voet voortzetten, hopende door mijne begunstigers met een bezoek vereerd te worden, daar mijn Magazijn ruim voorzien is van alles wat tot dit vak behoort.

N°. 5 15/16 *in de Zuilenstraat.*

*** Voor de vele bewijzen van belangstelling, tijdens de langdurige ziekte en bij het afsterven van Mejufvrouw A. G. TER VEER, ondervonden, betuigt de Familie bij deze haren hartelijken dank.

Utrecht, den 11. November 1859.

*** De ondergeteekende, JOHANNES ANDREAS JANSSENS, oud 34 jaren, geb. te Amsterdam, Steendrukkersknecht bij den Heer *van de Weijer*, hersteld van de Cholera, voelt zich gedrongen, opentlijk zijnen opregten dank te betuigen: 1° Aan het Opperwezen! die de zoo liefderijke als spoedige hulp van den goedhartigen Med. Doctor *van Schermbeek* heeft willen zegenen, en aan wiens onvermoeide pogingen ik het te danken heb, dat ik naar het ziekenhuis ben overgebragt, niettegenstaande mijne ouders en zuster herwaarts overgekomen, er bepaald tegen waren, in welk gesticht gen. Heer mij herhaaldelijk heeft bezocht. 2° Aan de Geneesheeren in meergem. gesticht, die niet alleen gedurende mijne ziekte, maar ook bij en na mijne herstelling alles hebben aangewend, om mij de gezondheid terug te geven en mij het leven aangenaam te maken. 3° Aan die Heeren, welke zich vereenigd hebben, om niet alleen in de behoefte van lijders, maar ook en vooral herstelden, van het noodige te voorzien. 4° Aan den Heer *van Toorenenbergen*, Wijkmeester, die zoo lang de ziekte zich in wijk H. heeft vertoond. geen lijder onbezocht heeft gelaten, en zooveel mogelijk hulp verleend.

Utrecht, 10 Nov. 1859. J. A. JANSSENS.

*** Met toestemming van het Edel Achtbaar Bestuur dezer stad.

GROOT STRIJK ORCHEST a la Strauss,

door het korps Muzikanten van het **eerste Regement Dragonders,** onder direktie van den Kapelmeester W. HEMMING, in garnizoen te Arnhem, op Zondag den 13 November, des avonds ten 8 ure bij

F. RIKKERS

Entree 50 Cts. in het Wed.

PROGRAMMA.

1.	Gezwinde marsch van Z. K. H. den prins van Oranje.	
2.	Ouverture La Muette de Portici	AUBER
3.	Die Günstling, wals	LUMBIJE.
4.	Potpourrit uit de Opera Hernani	VERDI.
5.	Musis-Sacrum Marsch	HEMMING.
6.	Ouverture Don Juan	MOZART.
7.	Garmania Quadrille	FAUST.
8.	Charivari, groote Potpourrit	ZULCHNER.
9.	Marsch uit de Profeet	MEIJERBEER.
10.	Ouverture Martha	FLOTOW.
11.	Concert voor Viool	DE BERIOT.
12.	Ball Klänge, Wals	LUMBIJE.
13.	Wilhelmus-Polka-Mazurka	HEMMING.

SOIRÉES VOCALES ET INSTRUMENTALES,

op elken avond,

in het Beijersch Bier- en Koffijhuis *DOCTRINA*,
Aanvang ten 7 uur. van G. DE BOER.

☞ Gedurende het saizoen dagelijks *Schilpadsoep*, ook buitenshuis verkrijgbaar. Zoo even ontvangen, versch Winter-lager Bier van *T. Ehemann* te Kitzinger, à 30 ct. de fl. buitenshuis.

OPENBARE VERKOOPING

*** van ongeveer 80 Bunders **Griendhout** en **Teen,** te Vianen op Dingsdag 15 November 1859 des namiddags ten 1 uur, in het *Zwijnshoofd*, en te Heicop op Vrijdag 18 Nov. 1859, des voormiddags 11 ure in *het Oude Regthuis.*

A. DE WALL JANSSEN.

*** De Notaris VAN GEYTENBEEK, gevestigd te Harmelen, zal in het openbaar verkoopen:

Op Woensdag 16 November 1859, in het *Wapen van Gouda*, aan de Meern onder Veldhuizen:

Ruim 4 b. welgewassen **Elzen** en **Essen Hakhout,** benevens eenige **Sparren en Populieren Boomen** en **Brandhout,** gelegen op en achter de Buitenplaats *Overvliet*, aan de Meern, onder Vleuten, en in Reijerscop, onder Veldhuizen.

Op Vrijdag 18 November 1859, voorm. 11 ure, in het Gemeentehuis te Harmelen:

Ruim 5 b. welgewassen **Elzen, Essen** en **Gelderseh Hak-** en **Hoephout, Stikteen,** benevene circa 200 gladde en gave **Wilgen** en **Populieren Boomen,** onder Harmelen, Vleuten en Teckop.

Voorts 26 **Wilgen Boomen** en eenig **Hakhout,** staande op de Hofstede bewoond door de Wed. *Vulto* op *Okhuizen* onder Haarzuilens.

Breeder bij billetten.

VERKOOPING op dag.

*** Donderdag 17 November 1859, 's morgens 10 ure, op de Hofstede *Groenewoud*, bewoond door ANTIJ VAN VLIET, onder Vleuten, nabij het *Hof ter Weide*, van **300 gave Wilgen Boomen,** voor Klompenmakers en anderen, benevens eenige **ligte Esschen.**

*** De Notaris VAN STRIJEN, gevestigd te Wijk bij Duurstede, is voornemens op Maandag den 21. November 1859, des voormiddags ten 10 ure, in de Herberg »*den Doornboom*," onder Wijk bij Duurstede, in het openbaar te verkoopen:

Esschen en Elzen Hakhout, mitsgaders zware gave **Schietwilligenboomen,** staande op de Hofstede »*Noordhuizen*," onder Wijk bij Duurstede.

*** **OVER TE NEMEN:** Eene WAGENMAKERSAFFAIRE met Gereedschappen, Huis, en verdere toebehooren. Gelegen in het Gooi bij Schalkwijk.

Nadere inlichtingen met franco brieven aan het bureau dezer Courant Lett. H.

*** **Twee Jongens,** vlug kunnende vouwen en naaijen, en **een Loopjongen,** kunnen dadelijk voor vast werk geplaatst worden bij DEKKER en v. D. VEGT, Boekbinders in de Heerenstraat.

LEES HIER!

*** Men vraagt ten spoedigste iemand, in het **vak van Hoepel Buigen,** als MEESTERKNECHT, diegenen komen in aanmerking, die bewijzen kunnen overmaken het vak grondig te verstaan, als ook zeer bedreven in het **aankoopen van het Hout,** Prot. Godsdienst, eerlijk en goed gedrag. Men adressere zich ten spoedigste onder letter A. B, bureau dezer Courant.

ITALIAANSCHE WINKEL.

*** De ondergeteekende heeft zijn geëerde begunstigers te berigten, dat hij zijn Winkel heeft **geopend** in alle soorten van GALANTERIEN, BAROMETERS, THERMOMETHERS, en GEZIGTKUNDIGE BRILLEN. P. J. FOCCHETTI.

Lijnmarkt, Wijk E. N°. 46.

WINTERDIENST
aanvangende 1 November 1859.

STOOMBOOTDIENST

TUSSCHEN

CULENBORG, VREESWIJK en ROTTERDAM,

en tusschenliggende plaatsen

EN TERUG.

Van **CULENBORG** des Maandags 's morgens ten 6 ure. Woensdag en Vrijdag 's morgens 8 uur.

Van **VREESWIJK** des Maandags 's morgens ten 6¾ ure. Woensdag en Vrijdag 's morgens 8¾ ure.

Van **ROTTERDAM** Dingsdag, Donderdag en Zaturdag 's middags ten 12 ure.

Van **SCHOONHOVEN** en benedenwaarts worden retourkaarten afgegeven.

Nadere inlichtingen worden gegeven bij de Agenten, als: te Culenborg bij *E. Beusker*, te Vreeswijk bij *W. van Dijk*, te Utrecht bij *A. de Groot* in den liggenden Os, bij *Maarschalkerwaard* buiten de Tolsteegpoort, alwaar de Barge afvaart; te Schoonhoven bij *Meijer* en *Brandwijk* en te Rotterdam bij *de Cock*, op 't Haringvliet.

Aan Ouders en Voogden.

*** In de nabijheid van Utrecht kunnen op een bloeijend Pr. JONGE HEEREN INSTITUUT nog **twee Kostleerlingen** geplaatst worden, om het vaste getal van **20** aan te vullen, tegen vijf en vijftig gulden in het kwartaal, zonder dat de rekening door iets verhoogd wordt, hetzij boeken, reparatiën, etc. Lr. B. brieven *franco.*

OESTER BERIGT.

*** A. VAN BROEKHUIJZEN, Lijnmarkt te Utrecht, heeft heden aangekregen, een extra partij groote versche **Texelsche Oesters,** à *f* 1,50, dito **Zeeuwsche** à *f* 1,20 en **Engelsche** à *f* 2,50 per 100. Welke voortdurend dagelijks versch te bekomen zijn.

Verder beste fijnzoute, gemarineerde en Bootsmans *Winterharing*, beste gebeukte *Leng* en *Rond Stokvisch*, opregte *Bergsche Anchovisch*, *Engelsche Bokking*, *Paling* in het zuur, *Sardines à l'huile*, *Kreeften* in bussen, *Citroenen*, *Limoensap*, en alle soorten van *Minerale Wateren*, echt *Pilnauer* en *Fredrikshaller Bitterwater*, en fijne *Engelsche Bieren*.

MARKTBERIGTEN.

AMERSFOORT, 11 November.

Tarwe van *f* 8.50 tot *f* 9.75. Rogge van *f* 5.70 tot *f* 7.00. Boekweit van *f* 5.75 tot *f* 6.40 het mud. Aardappelen van *f* 1.70 tot *f* 2.75. Hoendereijeren van *f* 3.00 tot *f* 4.00 de 100 stuks. Boter van *f* 1.00 tot *f* 1.09 het Ned. pond.

AMSTERDAM, 11 November.

Tarwe en Rogge onveranderd; 130 a b. Pools. *f* 3.. ; 135 a n. dito *f* 315; 130 a o. Frans. *f* 290; 129 a Nor... saud. *f* 288. — Rogge 128 a Pruis. *f* 212; 118 a j. Arch. *f* 178; 120 a Petersb. *f* 182; 118 a n. Petersb. *f* 1..; 121 a gebr. Odessa *f* 170; 119 a mind. dito *f* 162. Haver 105 a dikke *f* 5.

ARNHEM, 11 November.

Oude Weit van *f* 9.45 tot *f* 11.30. Nieuwe Weit van *f* 8.15 tot *f* 10.25. Rogge van *f* 7.00 tot *f* 7.70. Boekweit van *f* 5.80 tot *f* 6.20. Garst van *f* 5.00 tot *f* 5.. Zware Haver van *f* 4.60 tot *f* 5.00. Ligte Haver van *f* 3.30 tot *f* 3.75. Paardenboonen van *f* 0.00 tot *f* 0.00. Aardappelen van *f* 1.80 tot *f* 2.40 Boter per Ned. pond van *f* 0.95 tot *f* 1.05. Appelen van *f* 4.00 tot *f* 8.00. Peren van *f* 0.00 tot *f* 0.00.

SCHIEDAM, 11 November.

Granen. Verkocht: Rogge 141 a Habsal *f* 194 ..; 143 a R. Poolsche *f* 183 3/m.; 147 a Libau *f* 193 ...

Moutwijn per Ned. vat zonder fust *f* 13.75 Jenever ... *f* 19.25. Amst. proef *f* 20.50. Alles zonder de belasting. Spoeling per Ketel *f* 1.20.

STRAAT-VERLICHTING.

NOV.	GAZ-VERLICHTING. Aansteken.	GAZ-VERLICHTING. Blusschen.	OLIE-VERLICHTING. Aansteken.	OLIE-VERLICHTING. Blusschen.
13	5½ uur.	8½ uur.	6 uur.	8 uur.
14	5½ „	8½ „	6 „	8 „
15	5½ „	9 „	6 „	9 „
16	5½ „	12 „	5½ „	11 „
17	5½ „	1 „	5½ „	12 „
18	5½ „	2 „	5½ „	1 „
19	5½ „	4 „	5½ „	2 „

WAARNEMINGEN, gedaan op het Koninklijk Nederl. Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg*)

Nov.	Uren.	Wind- rigt.	Wind- kr. N a.	Barom. bij 0°.	Ther F.	Afwijk. d.Temp.	Vochtigh.	Gev. regen.	Opmerkingen.
11	2	zzo.	0.0	780.70	44.8	— 1.3	0.58	0.	Bewolkt.
	10	ozo.	0.5	79.83	31.8	— 9.5	0.91	0.	Helder
12	8	zo.	0.5	77.–8	29.7	—11.3	0.80	0.	Helder.

AMSTERDAM 11 November 1859.

NEDERLAND.					
Werkel. Schuld	2½	pCt.	63½	63⅝	63 9/16
dito dito	3	„	75 11/16	75¾	97⅛
dito dito	4	„	97⅛	97⅜	
Handelmaatschappij	4½	„	125¾	126	
SPANJE.					
Obligatien	1¾	pCt.	32¼	32⅜	32 5/16
Obligatien	3	„	43½	43¾	42 3/16
Binnenl. Schuld	3	„	42	42 3/16	
Bewijzen Koepons			4⅝	4¾	
PORTUGAL.					
Obligatiën	3	pCt.	43½	43⅝	43⅝
dito 1856/59	3	„	42	42 1/16	
RUSLAND.					
Oblig. bij *Hope en C°.*	5	„	103½		
Obligat. 1828 & 1829.	5	„	102		
Certifikaten 1840	4	„	81		
Cert. bij *Stieglitz*	4	„	80 13/16	80⅞	90 1/16
dito 5e Serie	5	„	90	90¼	99¾
dito 1855 6e Serie	5	„	99½	99¾	
dito Adm. te Londen	4½	„	94¾		
dito dito	3	„	63⅞		
POLEN.					
Aand. 1835, fl. 500			157¼	157½	
Obligatiën	4	pCt.	77⅞	78	
PRUISSEN.					
Obligatiën	5	„	101⅝		
OOSTENRIJK.					
Oblig. Metaliek	5	pCt.	53 13/16	54⅛	54 1/16
Oblig. Rente Am.	5	„	73½	73 9/16	58
dito dito Nat. 1854.	5	„	57⅝	58 1/16	
dito dito	2½	„	28¾		
BRAZILIE.					
Geldl. 1824, £ 100	5	pCt.	99½		
AMERIKA.					
Ecuad. Oblig. 1855.	1	„	14 13/16	15	
Venez. Oblig.	3	„	27⅛	27 3/16	
Grenada, Oblig.	3¼	„	14 13/16		
Mexiko, Obl.	3	„	21	21 1/16	

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.

Zitting van den Stedelijken Raad van Zaturdagavond 5 November.

Voorzitter Mr. *W. M. J. v. Dielen.*

Tegenwoordig zijn 19 leden, afwezig de HH. *Kien, Ram, v. Boetzelaer, v. Veersen, Bake, v. Lier, Schuurman, Schuller, Karsten* en *v. Stirum.*

Aan de orde is de voortzetting der beraadslagingen over de begrooting en wel over hoofdst. VIII Financiën.

No. 113 zonder omvraag aangenomen.

No. 115. *Aflossingen van geldleeningen, als:*

a. *van 5 aandeelen van f 1000— met 4% premie der geldleening onder art. 1b* f 5200—
b. *van 10 aandeelen van f 1000— der geldleening onder art. 1c* - 10,000—
c. *van 1 aandeel van f 1000— der geldleening onder art. 1d* - 1000—
d. *van 2 aandeelen van f 1000— der geldleening onder art. 1e* - 2000—
e. *van 5 aandeelen van f 1000— der geldleening onder art. 1f* - 5000—
f. *van 3 aandeelen van f 1000— der geldleening voor de oprigting van het Gebouw voor kunsten en wetenschappen* . . . . . - 3000—

f 26,200—

De heer *Pabst* weet, dat in andere groote gemeenten eene groote besparing plaats heeft van renten. Wanneer men begrijpt, dat men eene kas zal hebben, zamengesteld uit batige saldo's of andere ontvangsten, die bij de driemaandelijksche opmaking van de ontvangsten een saldo geven van bv. f 50000, dan autoriseert de raad f 50000 aan obligatiën af te lossen, en die worden dan in de kas neergelegd. Daardoor worden de renten bespaard, en is er dan geld noodig, dan worden die obligatien bij de bank beleend, om te worden teruggenomen zoodra de kas weer gevuld is. Dit kan soms eene besparing aan renten van f 2000 à f 3000 per jaar geven.

Zonder omvraag wordt het art. goedgekeurd.

No. 116. *Gelden ter inkoop van aandeelen in de geldleening van het Gebouw voor kunsten en wetenschappen* . . . . f 3,840—

De heer *de Graaf* zegt, dat hoewel door de komm. geen bedenking is meêgedeeld, er toch eene is gerezen, dat nl. hierbij zijn uitgetrokken f 3000 die er eigenlijk niet bij behooren. Spr. acht het niet goed, dat die gelden, eigenlijk behoorende tot de kasrekening der stad, voor kapitaal worden aangelegd. Het is eene zaak die door gewone middelen is gekomen, en die zou op deze wijze tot kapitaal worden aangelegd. Spr. stelt dus voor, die f 3000 hier niet uit te trekken en niet te bestemmen tot inkoop van obligatiën,

De *Voorz.* zegt, dat die f 3000, volgens het raadsbesluit in de toelichtende memorie aangewezen, op de begrooting voorkomen.

De heer *de Graaf* zegt, dat de aflossing, die de stad moet doen, reeds in het vorig art. voorkomt.

De heer *Boer* zegt, dat de f 3000 onder lett. *f* voorkomende de verpligte som zijn, die telken jare moet worden afgelost, doch dat wat onder dit artikel voorkomt, daar is uitgetrokken krachtens een afzonderlijk raadsbesluit.

De heer *Visscher* merkt aan, dat de som in uitgaaf wordt gebragt in 1860, terwijl de 3 aandeelen eerst in het volgend jaar inkomen.

De heer *Kol* heeft op de rekening wel gevonden een saldo van 31. December, maar meent dat er nog eene tusschenperiode is, van 31. Dec. 1859, en waarin die f 3000 reeds ontvangen is, zoodat deze als in de lucht hangt. Zoo lang Spr. het raadsbesluit niet kent, komt het hem ordelijker voor, die f 3000 in ontvang te brengen onder het hoofdstuk waaronder zij behooren. Het komt Spr. voor, dat die f 3000 onder de aflossingen moeten komen.

De *Voorz.* zegt, dat dit juist geschied is.

De heer *de Graaf* vraagt, of onder de nadere ontvangsten in het 5e hoofdstuk de f 3000 geraamd zijn.

De *Voorz.* beantwoordt dit ontkennend.

De heer *de Graaf* meent, dat zij dan ook niet in uitgaaf behooren te worden uitgetrokken.

De *Voorz*, merkt aan, dat in alle geval de ontvangst in 1859 geschiedt en dus niet op de begrooting van 1860 kan gebragt worden.

De heer *de Graaf* meent, dat zij dan als saldo aan het hoofd der begrooting van 1861 komt.

De heer *Pabst* zegt, dat het eigenlijk een speciaal fonds is ten einde *casu quo* obligatien te kunnen koopen; die moeten dus alleen in ontvang staan, en dat is de toepassing waarvan in het vorig art. gesproken wordt, de aflossing van 1860.

De heer *Kol* maakt uit hetgeen hij in de memorie v. toel. leest, op, dat die f 3000 zouden gebruikt worden tot inkoop van aandeelen.

De heer *Bosch* meent, dat deze post hier teregt in uitgaaf wordt gebragt. Er is in de memorie van toelichting echter niet gesproken van de toezegging ten vorige jare door den burgemeester gedaan, dat over dien post niet zou worden beschikt, voor dat de raad er nader over heeft gehandeld. Spr. zou wel wenschen te weten of dat nog het voornemen van het dagelijksch bestuur is.

De *Voorz.* zegt, dat indien die belofte gedaan is, zij waarschijnlijk wel zal worden gehouden.

Het art. wordt alsnu zonder omvraag aangenomen.

No. 117. *Buitengewone aflossing van 15 aandeelen van f 1000 der geldleening onder art. 1 g* f 15000.—

Den heer *de Muralt* doet het genoegen, dat men in staat zal gesteld worden f 15000 op buitengewone wijze af te lossen. De komm. voor de begrooting heeft dat cijfer met f 7000 verhoogd. Mogt haar voorstel worden aangenomen, om stedelijke eigendommen te verkoopen, dan zal Spr. het voorstel ondersteunen, om dat meerdere te brengen op dezen post. Spr. geeft daarom in overweging de beraadslagingen over dezen post te schorsen tot zal zijn uitgemaakt het voorstel betreffende den verkoop van die gemeente-eigendommen. Spr. wenscht dit te meer, omdat hij op art. 5 een amendement zal voorstellen. Als men tot buitengewone aflossing overgaat vraagt hij, of het belang der stad het niet wenschelijk maakt, die gelden op andere wijze te bezigen, dan tot buitengewone aflossing van aandeelen in de leening bedoeld bij art. 1. Het komt hem voor, dat onze stad zich mag verheugen over den gunstigen staat harer geldmiddelen, vooral in vergelijking met andere voorname steden des lands. Maar dan vraagt hij ook, of men daarvan niet gebruik moet maken om zoodanigen maatregel te beramen, waardoor stads financien toch zullen worden bevoordeeld en aan den anderen kant ook te gemoet gekomen wordt in de vervulling van verpligtingen, waarin de stad welligt sedert jaren nalatig is gebleven. Spr. zou dan voorstellen, in de eerste plaats f 5000 af te lossen der leening onder art. 1 lett. *g*. Liet de staat der financiën het niet toe, dan was men niet tot aflossing daarvan verpligt voor 1866, maar wanneer men in aanmerking neemt, dat bij vroegere gelegenheid onder voor de geldschieters minder voordeelige voorwaarden aan de stad gelden zijn verstrekt, ofschoon de publieke fondsen nu wel gedeeltelijk in prijs zijn gedaald, dat de obligatien in eene geldleening der stad toch incourante effekten zijn, die zich op de beurs niet laten verhandelen, en dat zooveel schuldeischers desniettegenstaande zoo veel vertrouwen in stads financien hebben gesteld, dat zij zelfs tegen mindere rente aan haar gelden gaven, dan vraagt Spr. of het niet tijd is, te overwegen, of de thans beschikbare gelden niet zouden kunnen worden gebezigd tot aflossing van vroegere oude schulden. Nominaal heeft de stad eene schuld van f 555,000, doch daaronder is er eene van f 174,000 waarvan de rente slechts f 5211 bedraagt; het bedrag dier schuld klinkt echter toch zwaar. Welligt zou er nu gunstige gelegenheid bestaan dat bedrag te verminderen en eenige obligatien dier vroegere schuld op eene zoowel voor krediteur als voor debiteur gunstige wijze te amortiseren. Daarbij mag het wel een punt van overweging uitmaken, of niet enkele schuldeischers van vroegere leeningen eenige aanspraak konden maken, in de gunstige omstandigheden van stads financien te deelen. Het komt Spr. echter wenschelijk voor, daaromtrent thans niet te prejudiciëren, door het beschikbare kapitaal te bestemmen tot aflossing van aandeelen in de leeningen van voor 1821; daarom zal Spr. alleen voorstellen, dit art. te splitsen, en te lezen: »buitengewone aflossing aandeelen van 1000 der leening onder art. 2 litt. *g*," en buitengewoone aflossing van schuld ter nadere regeling van den raad.

Wordt besloten de behandeling van dit artikel aan te houden.

No. 118. a *Pensioeoen* . . f 7500.—
b *Vergoeding 's Rijks schatkist wegens de lasten van den Staat verleende pensioenen aan onderwijzers* . . . . f 222.—

f 7722.—

De *Voorz.* zegt, dat deze post noodwendig zal moeten verhoogd worden door het pensioen aan de heer *v. Mansvelt* te verleenen, waarvan tijdens het opmaken der begrooting nog geen sprake was. Spr. meent ook, dat er in den loop van 1860 nog verdere aanvragen van pensioenen te verwachten zijn, waartoe de nieuwe organisatie der policie aanleiding zal kunnen geven. Spr. geeft dus in bedenking den post te verhoogen met f 1000.

De heer *de Graaf* herinnert aan de opmerking der komm., luidende:

»De toelichtende memorie op de begrooting verwijst, bij dit artikel, naar eene bijlage, welke bij die memorie niet is afgedrukt.

Wij ondervonden vooral niet het ongerief, dat de begrooting zelve niet inhoudt. wat tot haae volledige narekening vereischt wordt; doordien de stukken niet altoos in de vergadering kunnen vertoond worden en meermalen daarnaar moet worden gewacht, gaat een kostbare tijd verloren niet alleen, maar wordt ook de geregelde behandeling, tot groot nadeel voor hare naauwkeurigheid, telkens gestoord en afgebroken.

Wij herhalen daarom de aanmaning, om de begrooting volledig te maken, door de invoeging, waar die behooren, van de bijlagen, waarnaar nu in de toelichtende memorie verwezen wordt."

De heer *Jongeneel* kan zich wel met de verhooging van f 1000 vereenigen, maar vraagt, of de zaak niet gevonden zou kunnen worden, door het artikel te brengen onder die, welke kunnen worden aangevuld uit den post voor onvoorziene uitgaven.

De *Voorz.* gelooft dat men niet te veel op dien post moet schuiven, te meer omdat naar aanleiding van een genomen raadsbesluit in de uitkeering van een pensioen bepaald moet voorzien worden, en nog andere aanvragen als voor de deur staan. Spr. dus acht het regelmatig in de begrooting zelve de middelen daartoe aan te wijzen.

De heer *de Muralt* gelooft niet, dat het noodig is hier de bijlage op te nemen, daar zij slechts vaste posten bevat, door den raad vastgesteld.

De *Voorz.* gelooft, dat de heer *de Muralt* gedreven wordt door zeker gevoel van kieschheid.

De heer *Jongeneel* wil er zich gaarne aan onderwerpen, maar vindt het toch zonderling, dat in eene toelichtende memorie verwezen zal worden naar bijlagen die niet bestaan.

De heer *de Graaf* zou voor de opname zijn. Zij die traktementen van de stad genieten komen op de begrooting voor, dus mogen zij die pensioenen genieten er mede op voorkomen.

De heer *Kol* meent, dat de burgerij wel zooveel vertrouwen in den raad mag hebben, dat als dezelve weet wie het geld krijgt, de namen niet behoeven vermeld te worden.

De heer *Visscher* is juist van oordeel dat men het wel bekend moet maken, om misbruiken voor te komen, daar *v. Wijck*, de agent, den raad in deze bedrogen heeft en nog steeds pensioen trekt.

De heer *v. Hengelaar* zegt, dat de opname der bijlage thans geen punt van diskussie meer kan uitmaken, daar de raad de zaak beslist heeft.

De heer *Jongeneel* zegt, dat als het bijlagen zijn, ze ook moeten worden opgenomen.

De heer *Pabst* vraagt of de namen der gepensioneerden van de burgemeesterbeurs ook in de bijlagen zullen komen.

De *Voorz.* antwoordt dat de lijst zal worden overgenomen gelijk zij nu is.

De heer *Pabst* merkt op, dat die namen er dan niet inkomen, terwijl dat toch behoort het geval te zijn als de andere namen er in komen.

De heer *de Muralt* merkt aan, dat dan het cijfer niet uitkomt.

De *Voorz.* antwoordt dat het zal moeten worden aangevuld met een post voor onvoorziene uitgaven, maar dat de vorm niet verandert.

De heer *v. Hengelaar* merkt bij deze gelegenheid aan, dat in den laatsten tijd te veel de strekking heeft geheerscht pensioenen en traktementsverhoogingen vroeger dan het te nemen besluit te doen ingaan. Spr. acht dat niet doelmatig, en meent dat men met het begin des volgenden jaars moet aanvangen; dan heeft men den post onvoorziene uitgaven ook niet noodig. Is er een bijzonder geval, dat het wenschelijk maakt daarvan af te wijken, dan moet men bij het besluit den post tot dekking dier uitgave aanwijzen.

De *Voorz.* zegt, dat de post als onvoorzien betiteld dat eigenlijk niet is, maar veel meer eene aanwijzing eener som, waaruit nader vast te stellen uitbetalingen zullen moeten geschieden. De raad heeft besloten tot pensionering van den heer *v. Mansvelt*; ware het cijfer reeds bepaald dan zou men het hier uittrekken; het bedrag daarvan nog niet bepaald zijnde, zal het noodig zijn dit artikel al is het onder eene andere benaming te verhoogen ter bestrijding der zekere of te verwachten uitgaven.

De heer *Bosch* maakt geen zwarigheid om den post te verhoogen. Na rijp beraad was die post ten vorigen jare op f 9500 bepaald; nu is zij f 2000 minder uitgetrokken. Spr. weet wel, dat dit ook geschied is ten gevolge van het sterven van enkele gepensioneerden, maar daartegenover staat dat f 1200 wordt aangevraagd voor het pensioen van den heer *v. Mansvelt*, en dat ook een van de onderwijzers zal moeten gepensioneerd worden, waardoor ook f 300 à f 400 zal noodig zijn, terwijl ook nog sommige agenten en anderen ter pensionering zullen worden voorgedragen. Dit alles geeft Spr. vrijheid, om voor te stellen, die som te brengen op f 9000, zijnde zij dan nog f 500 lager dan ten vorige jare.

De heer *Boer* heeft den heer *Bosch* een cijfer hooren noemen, dat hij in de rekening niet vindt; daar komt voor f 6800, en als men nu den post brengt op f 8500 dan is dit, dunkt hem, wel voldoende.

De heer *Jongeneel* zal zich geheel vereenigen met het denkbeeld van den heer *Boer*, niet inziende waarom die post nog hooger moet worden opgevoerd.

De heer *Kol* is tegen het verleenen van een pensioen aan den ontvanger geweest, omdat hier volstrekt geen gewoonte bestaat van te pensioneren. Spr. vindt het veel beter daarbij te blijven, en daarom zal Spr. zeker tegen eene verhooging stemmen.

De heer *Bosch* stelt voor, op de bijlage n°. 13 een nieuw n°., n°. 28, te brengen en daarbij uit te trekken voor te verleenen pensioenen f 1362.

Den heer *Boer* antwoordt Spr., dat diens antwoord ontleend is aan de rekening van 1858, en Spr. gesproken heeft over de begrooting voor 1859.

Met 15 tegen 4 stemmen wordt het amendement van den heer *Bosch* verworpen.

Voor, de HH. *de Muralt*, *Bosch*, *de Graaf* en *v. Geuns*.

Het voorstel van den Voorz. wordt daarop zonder omvraag aangenomen,

No. 120 wordt met de vijf volgende art. en de begrooting der schutterij zonder hoofdelijke omvraag goedgekeurd.

No. 126 *Kosten der inkwartieringskazerne f 4500—.*

De komm. heeft eene vermindering van *f* 2000 hierop voorgesteld.

De heer *de Muralt* herinnert, dat de komm. hierop eene vermindering van *f* 2000 voorstelt, omdat onder de geraamde kosten waren opgenomen, de belooning van eenen ambtenaar, aan wien een gevraagd eervol ontslag werd verleend, en kosten van het onderhoud der gebouwen, welke, reeds in eene andere afdeeling van deze begrooting waren opgeteld. Het is, zegt Spr. waar, dat die ambtenaar met 1 Jan. zijn ontslag heeft gevraagd, maar daaruit vloeit niet voort, dat niet iemand anders zou moeten worden aangewezen, om het toezigt over de inkwartierings kazerne te houden. De komm. heeft daarin niet voorzien. Wanneer zij een voorstel had gedaan om het passantenhuis op te heffen, dan begrijpt Spr. ook, dat het traktement hier zou vervallen; daar zij dat echter niet doet, wenscht Spr. te weten, hoe zij die zaak in het vervolg bestuurd of geregeld wenscht te zien? Spr. geeft toe, dat de kosten der fabriekage verhoogd zijn met het bedrag, waarop vroeger geraamd waren de kosten van het onderhoud der inkwartieringskazerne. Het bedrag der gemiddelde onderhoudskosten is niet door de komm. opgegeven; Spr. betwijfelt echter of zij jaarlijks *f* 1300 hebben bedragen. In de tweede plaats moet Spr. opmerken, dat het in eene stad als Utrecht eene noodzakelijkheid is, dat voortdurend zij aangewezen een agent voor kazernering. In kleine gemeenten is de Burgemeester, of zijn B. en W. belast met het werk, dat in grootere gemeenten aan zoodanig agent is opgedragen. In ieder artikel van het besluit van Z. M. betreffende de kazernering wordt van zoodanig ambtenaar gesproken. Hier had men sedert 1821 een Superintendent van kazernering en inkwartiering, die echter alleen met de inkwartiering was belast; voor de kazernen had men een agent van kazernering en een kazernemeester, zoodat de Superintendent in plaats van de algemeene direktie te hebben over alle kazernen en verdere militaire inrigtingen van de stad, niets anders is geweest dan de administrateur van de inkwartierings kazerne. Toen na 1830 eerst de Agent van kazernering en later de kazernemeester was gestorven, heeft het stedel. bestuur de werkzaamheden aan die betrekking verbonden laten waarnemen door den stadsarchitekt en een der ambtenaren van de sekretarie. Zij hebben zich beiden steeds zeer verdienstelijk daarvan gekweten, doch die werkzaamheden behooren niet tot hunne attributen. De superintendent had toch de beambte moeten zijn, met de direktie over dat alles belast. Toen ten vorigen jare eene vermeerdering van het garnizoen werd verwacht, en B. en W. met het oog daarop maatregelen meenden te moeten beramen, werd het gevoelen van den superintendent over den staat en inrigting en de beschikbare ruimte der kazernen en stallen ingewonnen; men meende toch dat van de lokalen der kazerne in de laatste jaren niet het gebruik was gemaakt waarvoor zij oorspronkelijk bestemd zijn, met andere woorden, dat zij voor een groot deel gebezigd worden voor doeleinden, waarvoor de gemeente geen kazerne houdt, bv. dat de hoofden andere officieren of kwartiermeesters er hunne bureaux hebben; nog onlangs werd daarin zonder voorkennis van B. en Weth. een lokaal tot hospitaal ingerigt. Toen in den loop van dit jaar vermeerdering van het garnizoen werd aangekondigd, kwam er dan ook ruimte te kort; B. en W. lieten zich de plans der Willemskazerne voorleggen, zij bevonden dat een aantal lokalen buiten hunne toestemming of hun weten eene andere bestemming had gekregen. De superintendent had reeds vroeger aan B. en W. geantwoord, dat het bestuur steeds met den agent van kazernering en den kazernemeester de zaken geregeld en hem er buiten gelaten had, zoodat hij verklaarde met de inrigting niet bekend te zijn. Spr. begreep daaruit, dat wij gedurende vele jaren hier ter stede dan eigenlijk geen beambte voor de kazernering hadden gehad, dat de zaken waren gedaan door den architekt met behulp van den kameraar, die, als voormalig officier der genie, daarmede zeer goed kon bekend zijn, en door eenen der ambtenaren van de sekretarie. Zoo lang de kazernen aan de stad behooren en niet tot het Rijk in eigendom zijn overgegaan, moet er een ambtenaar zijn, onder den naam van agent van kazernering of anderszins bekend, ook met het toezigt over de inkwartieringskazerne belast, die zich namens B. en W. met den garnizoens kommandant, en de bevelhebbers van troepen in gemeenschap stelt; Spr. erkent dat het niet noodig is, voor de inkwartierings-kazerne alleen te houden een oekonoom op een traktement van *f* 700. Neemt dus de heer *de Geer* zijn ontslag, dan moet een ander in zijne plaats worden aangesteld, aan wien zoowel het werk der inkwartiering als hoofdzakelijk en in de eerste plaats dat der kazernering is opgedragen. Spr. kan zich daarom niet vereenigen met het voorstel der komm. om die *f* 700 te laten vervallen, en met betrekking tot de andere *f* 1300 vreest Spr. dat zij de zaak veel te laag geraamd heeft. In de laatste jaren hebben de kosten buiten het traktement van den superintendent bedragen in 1858 *f* 2695, in 1857 *f* 2959, in 1856 *f* 3427, in 1855 *f* 5150, in 1854 *f* 4730 en in 1853 *f* 2775, en gedurende de drie eerste kwartalen van 1859 zijn, ook zonder eenige kosten van fabriekage, reeds *f* 3000 uitgegeven. Op grond van al het aangevoerde stelt Spr. voor, het voorgedragen cijfer te behouden.

De heer *Jongeneel* zegt, dat de komm. den post met *f* 2000 voorstelt te verminderen, omdat zij *f* 600 voor onderhoud van het militair logement op de begrooting der fabriekage en hier ten tweedenmale vond uitgetrokken, en omdat de superintendant zijn ontslag had genomen. Zij heeft dus nog *f* 300 minder gekort dan zij had kunnen doen, maar meent toch, dat het militair logement dan nog te veel aan de stad kost.

De heer *de Muralt* begrijpt niet waarom de komm. die *f* 2000 wil bezuinigen. Nu reeds is *f* 3000 over 1859 uitgegeven. De kosten van de inkwartierings kazerne zijn door den raad over 1859 begroot op *f* 4500 ook zonder kosten van onderhoud; die voor 1859 ook reeds zijn gebragt ten laste der fabriekage, voor 1860 zijn die er evenmin onder opgenomen, dus hoogstens zou men kunnen korten het traktement van den superintendant; maar Spr. gelooft, dat de leden overtuigd zullen zijn dat het noodzakelijk is een superintendant, agent of ander beambten van inkwartieringen en kazernering aan te stellen. Daarvoor kan op den duur zonder nadeel voor de stad geen ondergeschikt beambte van fabriekage of van de sekretarie optreden.

De *Voorz.* gelooft dat de geheele kwestie is, of die *f* 1600 begrepen is in den post door B. en W. voor dit onderwerp uitgetrokken. Dat is echter niet het geval, want die post van *f* 1600 maakt een deel uit van dien voor herstellingen voor stadsgebouwen. Nu is het de vraag of de post van *f* 4000 te hoog is. De heer *de Muralt* meent neen; hij wijst op cijfers van vroegere jaren, en die zijn ook de leidraad geweest om den post zoo te stellen.

De heer *de Muralt* herinnert, dat ten vorigen jare de post is uitgetrokken op *f* 4500, nadat den kosten van onderhoud en ook de *f* 100 aan den ambtenaar der sekretarie er van waren afgescheiden.

De heer *Jongeneel* zegt, dat die gebouwen vroeger eenig onderhoud ten hunnen laste hadden, doch in de laatste jaren daarvoor onder de fabriekage gekomen zijn. Spr. gelooft dat dit hier niet genoeg in overweging is genomen en er dus wel degelijk een dubbele post bestaat.

De heer *de Graaf* zegt, dat de komm. eene kwitantie heeft gevonden van den metselaar voor *f* 1000; dat was natuurlijk onderhoud.

De heer *Visscher* zegt, dat de komm. van de kosten over 1859 niets kon weten en dus daarnaar niet oordeelen. Spr. zou eigenlijk voorstellen maar nooit eene komm. te benoemen, en alles maar aan B. en W. over te laten, want zóó wordt eene komm. onmogelijk.

De heer *de Muralt* beroept zich op wat dit jaar is uitbetaald en door den raad zelven ten vorigen jare begroot; hij betwist de raming der komm. en vraagt nogmaals waarop zij gegrond is.

De heer *Boer* hoort den heer *Visscher* klagen over de ondankbare taak der komm., omdat zij met voorstellen komt, die tegenspraak vinden. Spr. zou wel willen vernemen, of het dagelijksch bestuur veel dankbaarder taak heeft, wanneer het, na rijp onderzoek, cijfers voordraagt, waarvan de komm. voor de begrooting de helft meent te mogen aftrekken?

De heer *v. Doorn* moet tot verontschuldiging der komm. bijbrengen, dat een lid van het dagel. bestuur het voorzitterschap in haar midden bekleedde. Toen onder den post van onderhoud der gemeente-eigendommen is aangewezen, dat ook eene som was uitgetrokken voor het militair logement, was het wel natuurlijk dat zij, dien laatsten post nog eens vindende onder dien der kazernering, voorstelde hem daar te doen vervallen. De Voorz. heeft de komm. niet beter ingelicht. Uit de voorstelling van den heer *de Muralt* zou blijken, dat de door hem bedoelde ambtenaar niet dezelfde is als waarop de komm. het oog had. Die heer toch heeft gewezen op de noodzakelijkheid van een opzigt op de gewone kazernen; hij heeft zich beklaagd dat daarvan een gebruik in strijd met hare bestemming wierd gemaakt; maar naar Spr.'s meening is dat afgescheiden van het beheer van het militair logement in de Lange Nieuwstraat, ten laste waarvan niet wel kan worden gebragt de bezoldiging van ambtenaren aan welke geheel andere bemoeijingen volstrektelijk vreemd aan deze inrigting worden opgedragen. De eervol ontslagen superintendant heeft zelf erkend, dat hij sedert lang zijne betrekking beschouwde als eene belooning voor vroegere diensten. Zoodat ook der komm. zijne betrekking is voorgekomen als gemaakt ten behoeve van dien persoon en eigenlijk voor de dienst niet volstrekt onmisbaar. Een der weth. beweert dat deze jaarwedde op een ander hoofd van begrooting behoorde en Spr. vindt betrekkelijk onderwerp overal verwarring wel door de sch[uld] van het dagel. bestuur, dat den post niet dui[delijk] omschreven heeft. Spr. vleit zich dat dagel. bestuur zal erkennen, dat, zoo de ko[mm.] zich vergist heeft, zij dan dwaalde ter goe[der] trouw en omdat zij zich door dat bestuur zelf he[eft] laten leiden.

De *Voorz.* gelooft, dat de komm. gedwaald he[eft] en hij misschien meer dan eenig ander der komm. te beschuldigen is, zich in die dwa[ling] te hebben laten medesleepen.

De heer *Pabst* vraagt of die betrekking dan wo[rdt] afgeschaft; zoolang eene door den raad vastgeste[lde] betrekking bestaat, dient de raad toch een tra[ktement] er voor uit te trekken. Spr. begrijpt [niet] hoe men bij de begrooting betrekkingen zal k[un]nen opheffen of in het leven roepen.

De heer *de Muralt* zegt dat hetgeen de [heer] *v. Doorn* aangevoerd heeft voor de komm. [de] reden is geweest om den post te verminder[en]. De heer *v. Doorn* beweert dat het traktement den ambtenaar eigenlijk zou moeten gebragt wor[den] onder een ander hoofdstuk of artikel der begrooti[ng]; die beschouwing kon juist zijn, doch blijkens instruktie van den ambtenaar, was hij tot nu alleen met de werkzaamheden der inkwartiering [be]last, en behoort zijn traktement hier voor te kom[en] zoolang men daarin geen verandering brengt.

De *Voorz.* zegt dat de kwestie der betrekki[ng] van den heer *de Geer* exceptioneel was, dat door den titel genoeg word aangeduid. Sp[r.] gelooft dat de zaak geregeld zal moeten word[en]. Maar in allen gevalle is het van belang een p[ost] op de begrooting te hebben, waaruit zoodanig am[b]tenaar zal kunnen worden bezoldigd.

De heer *v. Nooten* verklaart zich bereid zij[ne] stem te verleenen tot het uittrekken van den [ge]vraagden post, mits het dagelijksch bestuur zo[rg] drage, dat *misbruiken*, als waarop de heer *de Mur[alt]* heeft gewezen, *ophouden* en de regten der stad deze worden gehandhaafd.

De *Voorz.* doet daartoe de toezegging.

Het voorstel der komm. wordt als nu met 11 ste[m]men tegen die der HH. *Bisdom*, *Jongeneel*, *de Gr[aaf]*, *Visscher*, *v. Geuns*, *v. Doorn*, *de Jong* en *v. Scherm[beek]* verworpen en het art. met de volgende onverande[rd] aangenomen.

No. 128. a *Toelage voor het tooneel en verdere kosten van openbare vermakelijkheden* . . . . *f* 1000.—

b *Kosten van het Stedelijk muziekkorps* . . . . . . *f* 2000.— *f* 3000.—

De heer *de Graaf* meent, dat de toelage aan he[t] stadskoncert sedert jaren is gegeven omdat het ee[n] publiek koncert was, waartoe ieder toegang ha[d]. Spr. heeft echter nu eene cirkulaire ontvangen, waaruit blijkt, dat de toegang voor ieder die gee[n] lid van die vereeniging zal zijn, tenzij vreemdeling, gesloten zal wezen. Spr. nu meent, dat als al[le] societeiten uit stadskas subsidiën moesten hebben, er aan de subsidiën geen eind zou komen en i[s] dus tegen den post.

De *Voorz.* weet niet of die voorstelling in alle deelen juist is. De bedoeling der komm. van het koncert is deze: de leden van het *Collegium* blijven als zoodanig den toegang hebben tot de koncerten, maar het bestuur wenscht eene proef te nemen, om de abonnementen uit te breiden, en te bepalen, dat men den toegang slechts voor de geabonneerden zal openstellen, terwijl dit abonnement voor een ieder zal openstaan en daarmede de toegang tot het koncert.

De heer *Pabst* zegt, dat men nu de gelegenheid om voor *f* 1 of *f* 1.50 toegang te verkrijgen wil opheffen en het dus een koncert is geworden voor die burgers, die in staat zijn alle koncerten bij te wonen of althans die te betalen. Spr. acht dat niet billijk, want zij die er nu slechts een enkele maal gebruik van konden maken, zullen er in het geheel geen gebruik meer van kunnen maken. Nu vraagt Spr. hoe de raad *f* 750 zou kunnen geven voor een koncert, dat de burgerij moet kunnen bijwonen, als men dergelijk middel van uitsluiting invoert. Spr. wenschte dus, omdat die instelling van het stads-koncert eene zaak is die lange jaren heeft bestaan, bij dien post eene bepaling te maken, dat de raad de toelage alleen verleent op voorwaarde, dat het koncert ten allen tijde voor ieder toegankelijk zal zijn.

De *Voorz.* neemt dit voorstel over, dat zonder omvraag wordt aangenomen.

De beide volgende art. mede aangenomen zijnde, wordt overgegaan tot de behandeling der begrooting van inkomsten.

De 3 eerste artikelen worden zonder omvraag goedgekeurd, en de behandeling van het vierde wordt aangehouden tot na de behandeling der overige posten.

No. 5 zonder omvraag goedgekeurd.

No. 6. *Belasting op het gedistilleerd f 100,000—* wordt volgens voorstel der komm. met *f* 6000 verhoogd.

De volgende artt. worden zonder diskussie aange-

nomen tot nº. 13, waaromtreut de komm. aanmerkt: »Wij zijn van oordeel, dat dit onderwerp moet worden geregeld: dat het bedrag van dit artikel moet worden ingevuld; ook dan wanneer bet geheel in betaling voor de diensten der ambtenamen, met de invordering belast, zou worden uitgekeerd, behoorde het toch in rekening gebragt en aan den Raad bekend te zijn. Eene heffing zonder eenig toezigt, geheel afhankelijk van de willekeur der gaders, komt ons voor onbetamelijk en verkeerd. Wij bevelen dit artikel aan de aandachtige overweging van den Raad, bescheidenlijk aan."

De *Voorz.* herinnert dat dit punt meermalen in diskussie geweest is. In de verordening op de keurloonen is niet aangewezen of die gelden in stadskas gestort worden of den keurmeester te goede komen, Tot nog toe is het laatste gebeurd. Spr. herinnirt zich, dat toen deze verordening gemaakt is, een achtenswaardig lid wien wij hier in onze bijeenkomsten missen er hierop heeft aangedrongen, omdat het eene aanmoediging voor de keurmeesters zou zijn. Men zal nader hierop moeten terugkomen. Inmiddels behoort deze post uitgetrokken te blijven, pro memorie, hetgeen wel op hetzelfde zal neerkomen als wanneer naar het denkbeeld der komm. een som in ontvang en eene gelijke in uitgaaf werd gebragt.

De heer *de Muralt* ondersteunt het gevoelen der komm. en acht het wenschelijk, dat die zaak behoorlijk geregeld worde. Nu is er volstrekt geen toezigt.

De heer *de Graaf* zegt, dat indien het dagel. bestuur geen bepaalde toezegging doet de zaak in ernstige overweging te zullen nemen, de begrootingskomm. voor 1861 gewis weder dezelfde opmerking zal hebben.

De *Voorz.* zegt dat de zaak een onderwerp van ernstige overweging zal uitmaken.

De heer *Pabst* stelt voor, dat de raad besluite dat de keurloonen zullen worden overgestort in stads kas.

De *Voorz.* geeft in bedenking, of nu wel het oogenblik is om zoo plotseling dat besluit te nemen. Spr. vindt de zaak belangrijk genoeg om in handen eener komm. te stellen.

De heer *Pabst* zal zijn voorstel intrekken, maar meent toch, dat geen ander besluit door den raad kan worden genomen. Spr. begrijpt niet hoe de stad keurloonen zal heffen, die de keurder in den zak steekt.

De *Voorz.* deelt dat gevoelen en verklaart zich bereid de zaak bij het dagelijksch bestuur in overweging te brengen.

De heer *de Jong* zegt mede, dat de zaak meer ter sprake is geweest en de Voorz. teregt heeft opgemerkt, dat de bepaling met opzet in de verordening zoo is opgenomen. In de andere financieele verordeningen vindt men de bepaling dat de ontvangen gelden in stads kas zullen worden gestort. In de verordening op de keurloonen komt die bepaling niet voor, en is met opzet achterwege gelaten. — Hoezeer Spr. dit niet goedkeurt, gelooft hij dat bij deze gelegenheid de zaak niet kan veranderd worden, maar dat men later de verordening zelve zal moeten herzien.

Zonder omvraag wordt alsnu het art. goedgekeurd even als de volgende tot het 3. hoofdstuk.

No. 22. *Renten van kapitalen.* . . *f* 3,540,30.

De heer *v. Doorn* herinnert aan de opmerking der komm. omtrent lett. d. luidende: »Deze renten worden niet betaald, de onderpanden verliezen gedurig van hunne waarde, en meerder verzuim kan ligtelijk leiden tot groote schade voor de geldmiddelen der gemeente. Wij vragen, welke afdoende redenen kunnen worden aangevoerd, om eene spoedige regtsvervolging tegen de schuldenaren, die wij raadzaam zouden vinden, uit te stellen of na te laten?"

De heer *de Muralt* zegt, dat deze zaak mede geruimen tijd geleden in handen is geweest van onderscheidene kommissien van regtskundig onderzoek, en dat ook de advokaat, die de stad gewoonlijk adviseert, een schriftelijk advies er over heeft uitgebragt. Alvorens eenig verder besluit in deze te nemen, zou Spr. in overweging geven, daarvan inzage te nèmen, in afwachting dat de thans bestaande komm. van regtskundig onderzoek ook een oordeel er over uitbrenge.

Zonder omvraag wordt het art. goedgekeurd, waarna wordt besloten het volgende alsnog te laten aanstaan

De volgende artt. worden zonder omvraag aangenomen tot

No. 29. *Verkoop van stedetijke eigendpmmen, afkoop van grondrenten en andere zakelijke regten.* , ... *f* 500.—.

De heer *v. Doorn* herinnert aan hetgeen de komm. omtrent zegt, luidende: Het denkbeeld, om stedelijke eigendommen te verkoopen en de opbrengst daarvan aan te wenden tot uitdelging van schuld, is geenzins nieuw: het is meermalen ter sprake gebragt en lachte ook ons sterk toe.

Bij de inzage van bijl. nº, 1 en 2; gedrukt achter de toel. mem. op deze begrooting, springt het in het oog, dat de gemeente onderscheidene woningen bezit, die zij voor hare eigene dienst niet noodig heeft.

Het behoeft geen diep nadenken, om overtuigd te worden, dat dergelijke panden weinig voordeel kunnen opleveren: de huren worden matig gesteld en het onderhoud, ten laste van de stedel. kas, daarentegen ruim bekostigd en het oog van den meester, dat anders de gangen der gebruikers bespiedt en tegen benadeeling en vernieling waakt, kan hier, niet gedurig daarop gerigt blijven.

Wij zien voordeel voor de stad in den verkoop van de eigendommen, aangeduid op bijl. 1, gedrukt achter de toel. mem., met deze volgnommers:

1. eene woning aan het plein Vredenburg, verhuurd tot wederopzegging, voor *f* 26,—.

12. een woonhuis in de Ridderschapsstraat, verhuurd tot 1 Mei 1860, voor *f* 450,—.

16. eene woning in het Achterom, verhuurd tot wederopzegging, voor *f* 36,40.

17 met 18. twee woningen in het Achterom, verhuurd tot wederopzegging, te zamen voor *f* 100,—,

Volgens ingewonnen berigten, zijn die beide laatstvermelde huizen in verval en zouden zij aanmerkelijke uitgaven veroorzaken, als zij, in voldoenden staat ter bewoning moesten worden teruggebragt.

Bovendien zouden wij, als eene daad van verstandig beheer, aanprijzen, den verkoop van volgnommer 40, op bijlage Nº. 2, de Lubbenesse tiend onder Catharijne, uitgetrokken voor eene opbrengst van 50,—. Wij hebben opgemaakt, dat van een en ander, een prijs van minstens *f* 7000,— kan verwacht worden. Dientengevolge verhoogen wij Nº. 29, artikel 1, met *f* 7000,— en trekken de geraamde som uit, op *f* 7500,—."

De heer *Boer* verklaart zich voor dat voorstel, hetzij met het oog op het denkbeeld door hem geopperd, hetzij het strekken zal tot delging van schuld. Hij gelooft, dat het in beide gevallen eene verbetering zal zijn.

De heer *de Muralt* kan zich niet met het voorstel vereenigen, daar er eenige perceelen in zijn opgenomen, die het verkieslijk is, vooreerst niet te verkoopen. Spr. gelooft echter, dat men in het algemeen den post met *f* 7000 zou kunnen verhoogen, zonder aan te duiden welke perceelen zullen worden verkocht. Spr. maakt dus geen bezwaar tegen de verhooging, met dien verstande, dat de raad niet verklaart, dat juist de aangewezen woningen zullen werden verkocht.

De heer *dv Graaf* zegt, dat het doel der komm. niet geweest is *f* 7000 te scheppen, maar wel die perceelen weg te doen welke zij als nadeelig voor de stad beschouwde.

De heer *v. Hengelaar* ziet bij het doen van voorstellen steeds eene strekking om te verschuiven; hij acht dat verkeerd en ook in strijd met den aard der begrooting, en gelooft dat het in het vervolg tot moeijelijkheden aanleiding zal geven. Men stelt voor den post met *f* 7000 te verhoogen en dan later te beslissen welke goederen verkocht zullen worden; die som is nu wel niet zoo belangrijk, maar het kon ook *f* 70000 zijn, en als men nu later eens besloot al de goederen te behouden, dan heeft men een post in ontvaug geraamd, en daarnaar de uitgaven geregeld, en krijgt niets. Spr. is van oordeel, dat op de begrooting geene onzekere posten moeten gebragt worden, dat B. en W. die wel overwegen en op goede gronden steunende en toegelicht aan den raad moeten aanbieden, maar dat dan ook de leden de posten behooren vast te stellen of te verwerpen en niet kunnen volstaan met hunne beslissing tot later te verschuiven.

De heer *de Muralt*, zegt dat de reden waarom hij zich niet zoo dadelijk met den verkoop van al de opgegeven woningen kan vereenigen, daarin gelegen is, dat hij vroeger wel heeft hooren beweren, dat het regt van de stad op enkele dier woningen wel eenigzins kwestieus is. Van den anderen kant herinnert Spr. zich dat men volgens de bestaande reglementen op de kazernering wel aanvragen krijgt om aan gehuwde militairen woning te verschaffen, welke dikwijls nog moet gehuurd worden of waarvoor aan hen eene huursom wordt uitbetaald.

De *Voorz.* zegt dat daartoe de bedoelde perceelen toch zeer ongeschikte ligging hebben.

De heer *Jongeneel* zal als lid der kommissie verdedigen, waarom de kommissie thans gemeend heeft den verkoop van sommige stedelijke eigendommen te moeten aanraden, Voor zich is spreker overtuigd, dat alleen bij de behandeling der begrooting dergelijke voorstellen met vrucht kunnen worden gedaan, dan toch is ieder lid der vergadering voorzien van eene bijlage waarop ieder eigendom staat omschreven. Telken jare moeten de ontvangsten en uitgaven der stad worden geregeld, men maakt dan de balans op, en wanneer dan de ondervinding leert, dat sommige bezittingen geene geldelijke voordeelen opleveren, hoe natuurlijk is 't dan ook dat men zich den tijd ten nutte maakt om, voorstellen tot den verkoop van zulke bezittingen te doen. Meermalen heeft Spr. betoogt dat geen stad huizen met voordeel kan verhuren, de geheele inrigting der administratie brengt dit mede en al de voordeelen waarvan een' partikulier partij weet te trekken, gaan voor eene stad verloren. Dit gevoelen deelde de kommissie en van daar het voorstel; de kommissie doet dit met te meer vertrouwen omdat de eigendommen welke zij thans tot verkoop aanraadt voor de stad voor eigen gebruik nooit eenige waarde zullen kunnen opleveren.

De heer *Bosch* is het eens met den heer *de Muralt*, en wenscht in overeenstemming met wat twee jaar geleden geschied en de gewone weg in deze is, dat wel de perceelen worden aangewezen, doch met bijvoeging dat die verkoop bij nader raadsbesluit zal worden bepaald.

De heer *v. Doorn* zegt, dat als de raad niet genoegzaam is ingelicht, het zeer natuurlijk is, dat hij zijn bijval aan het voorstel niet geeft, maar Spr. moet er dan bijvoegen, dat de raad niet veel heeft gehecht aan het verslag; dat is vóór vier weken ingediend, en hadden de leden van den raad er belang in gesteld, dan hadden zij tijd genoeg gehad voor onderzoek.

De heer *Pabst* zegt, dat onder de woningen die men wil verkoopen eene is, waarin hij menigmaal de leden der regterlijke kollegien bij exekutien heeft zien plaats nemen; dat gebouw is door de stad met opzet daarvoor aangekocht, dus zou Spr. eenig bezwaar maken om het te verkoopen.

De heer *v. Doorn* meent dat dit bezwaar niet kan wegen; het zou iets afdoen als het gobouw geene andere bestemming had, maar het is verhuurd. en nu meent Spr. toch, dat als de huur uit is, men niet altijd iemand zal vinden. die het op de bezwarende voorwaarden om bij teregtstellingen van misdadigers die leden der regterlijke kollegiën te ontvangen, nemen zal; Spr. meent ook dat daarvoor het pand niet meer zal noodig zijn en dat zelfs, indien hij zich hierin mogt vergissen, voor dat zeldzame mogelijke geval op veel betere wijze in de behoefte zou kunnen worden voorzien, zoodat men daarvoor den eigendom niet behoeft te houden.

De heer *Visscher* vermeent, dat bij ministerieele resolutie bepaald is, dat alle strafoefeningen voor de cellulaire gevangenissen zullen plaats hebben.

De heer *Pabst* geeft dat geenszins toe; die revolutie is Spr. niet bekend.

De heer *de Muralt* zegt, dat er toch een gemotiveerd besluit moet genomen worden om de goedkeuring van Gedep. St. te erlangen.

De *Voorz.* zegt dat er geen zwarigheid bestaat om den post aan te nemen gelijk hij op de begrooting staat, maar dat toch nader een raadsbesluit zal moeten geformuleerd worden tot bekrachtiging van het daartoe te leiden voorstel.

De heer *Boer* gelooft met den heer *de Muralt*, dat eene afzonderlijk raadsbesluit zal moeten genomen worden, maar hij wenscht toch, dat, als de raad besluiten mogt, om den post te verhoogen, bepaald wierd *welke* eigendommen worden bedoeld en men niet verhooge om voor zekere som aan eigendommen te verkoopen.

De *Voorz.* gelooft, dat het onvoegzaam zou wezen, die verhooging op te nemen in het ligchaam der begrooting, zoolang de raad daartoe niet een besluit genomen heeft.

Zonder omvraag wordt het amendement van den heer *de Muralt* aangenomen.

No. 30. *Verkoop van drie kapitalen* $2\frac{1}{2}$ % *Nationale Schuld, groot f 9,500—, f 200— en f 11,500—, ingeschreven op het Grootboek ten name »de Thesaurie der stad Utrecht," »de Gemeente te Utrecht" en »de Parochiescholen te Utrecht. f* 15,230.

De heer *de Murault* stelt voor weg te laten de aanwijzing van het kapitaal, dat men zou willen aflossen.

De heer *v. Boetzelaar* vraagt, of de *f* 11500 ten name der parochiescholen niet voortvloeijen uit aan die scholen gemaakte legatien.

De *Voorz.* beantwoordt dit bevestigend en voegt er bij dat nu parochie-scholen openbare gemeentescholen zijn geworden, de fondsen vroeger tot onderhoud van deze bestemd ten bate der gemeente zijn gekomen.

De heer *v. Boetzelaar* vraagt, of het wel kiesch is, die legaten in stads kas te doen vloeijen.

De *Voorz.* zegt, dat al die scholen nu gemeentescholen zijnde, men niet kan verwachten dat er verder dergelijke legaten te wachten zijn.

De heer *v. Boetzelaar* meent, dat men het der nagedachtenis van den erflater verschuldigd is de legaten niet te vernietigen, als er mogelijkheid is om ze in het leven te houden.

De heer *Kol* vraagt of op de parochie scholen kinderen van alle gezindten kwamen.

De *Voorz.* antwoordt, dat zij vroeger door kinderen, wier ouders tot geen bepaalde godsdienstige belijdenis behoorden, bezocht worden, en nu openbare scholen zijn uit stadskas geheel bekostigd.

De heer *Boer* kan zich niet verklaren hoe met het *tegen* de bedoeling van den testateur zou achten, dat het kapitaal in stads kas gebragt wierd, terwijl men het *overeenkomstig* die bedoeling zou rekenen, dat de stad elk jaar de renten van het kapitaal ontving. Sedert de scholen gemeente scholen geworden zijn, worden de daaraan gemaakte gelden door de gemeente aangewend; dat komt hem zeer eenvoudig voor.

De heer *de Muralt* vereenigt zich ten volle met hetgeen door de beide vorige Spr's is aangevoerd. Spr. eerbiedigt ook het gevoelen van den heer

v. Boetzelaer, doch stelt zich de zaak anders voor, zoo, dat de regenten dier scholen door kollekten, boeten en opbrengsten die tot in de vorige eeuw ten behoeve der parochiescholen der burgerij werden opgelegd en door goede administratie baten hebben overgehouden, en dat zij in lateren tijd voor die gezamenlijke baten eene of meer inschrijvingen op het grootboek hebben genomen ten name dier scholen; maar daaruit vloeit niet juist voort, dat die gelden uit legaten zouden zijn voortgesproten gelijk de heer *v.Boetselaer* veronderstelt.

De heer *Pabst* heeft bezwaar in de zaak, omdat het toch niet zeker is of het schoolwezen altijd eene zaak der gemeenten zal blijven. Mogt de wetgever eens het tot eene zaak van het rijk maken, dan zou toch de gemeente, aangenomen dat het kapitaal uit een legaat voorkomt, een kapitaal in haar bezit krijgen, dat door den testateur met een ander doel gelegateerd was.

De heer *Boer* gelooft, dat als er eenmaal een tijd mogt komen, dat het openbaar onderwijs geene gemeentezaak meer was, men zich te meer zoude mogen verheugen overeenkomstig de bedoeling van den testateur gehandeld te hebben, wanneer het nu voor de scholen gebruikt is. Wordt Spr.'s voorstel aangenomen dan zal ook het grootste gedeelte der som voor het schoolwezen gebezigd worden. Spr. merkt nog op, dat niet het gansche kapitaal uit legaten voortkomt.

Zonder omvraag wordt het artikel aangenomen.

No. 31. wordt zonder omvraag aangenomen.

No. 32. *Aankomende gelden van onderscheidene departementen van algemeen bestuur, wegens het verstrekken van transportmiddelen* . . . . *f* 500.—

De heer *v. Doorn* zegt, dat de komm. niet begrijpt waarom hier in ontvang *f* 500 en in uitgaaf *f* 600 worden gebragt, daar die uitgaaf slechts een voorschot is, dat door den ontvang moest worden gedekt, en dat zij daarom voorstelt eene vermeerdering van *f* 100.

De heer *de Murault* zegt, dat die lagere raming daarvan het gevolg is, dat de huur van wagens, enz. hier hooger is dan in andere gemeenten, maar dat men hier meer moet uitgeven dan volgens het tarief dat meerdere dan aan de stad vergoed wordt.

De komm. verklarende haar voorstel in te trekken wordt de voorgedragen post met alle volgende aangenomen, waarna ook no. 23, dat is blijven aanstaan, zonder omvraag wordt vastgesteld op een bedrag van *f* 8250.

Aan de orde is alsnu No. 93: *Buitengewone werken als:*

a. Aanbouw van een brandspuithuis met pomp in de Maliebaan . . . . . . *f* 2500.—

b. Werken tot uitbreiding en verfraaijing der stad, aankoop van gebeuwen en afkoop van erfhuur enz. . . . *f* 6000

——— *f* 8,500.—

waarvan de behandeling was uitgesteld.

Den heer *Boer* komt het voor, dat de volgende resultaten zijn verkregen; de inkomsten zijn vermeerderd met *f* 6000, op het gedistelleerd; bezuinigd, en op verschillende posten *f* 1550; hierbij komt *f* 7000 voor den verkoop van gemeente-eigendommen, en dan heeft men met de *f* 5000 die Spr. zal voorstellen van de onvoorziene uitgaven te nemen, een bedrag van *f* 19550. Men heeft daarentegen gevoteerd eene verhooging van uitgaven van *f* 2000, en daar de zoo even aangenomen renteverrnindering *f* 250 bedraagt, komt men tot eene som van *f* 2250, en houdt dus *f* 17300 over. Nu zou Spr.'s voorstel wezen, aan no. 93 art. 1 litt. *a* en *b* toe te voegen een post litt. *c* luidende: voor het aanbouwen en inrigten eener nieuwe vrije armenbewaarschool aan het boveneinde der stad, op de wijze nader door raadsbesluit te bepalen *f* 17000. Spr. gelooft, dat die som voldoende zal zijn, om dergelijk werk tot stand te brengen. Er is wel een plan aanhangig welks uitvoering *f* 4000 à *f* 5000 meer zou vorderen, maar hij rekent zich daaraan niet gebonden.

De heer *Kol* vraagt hoeveel kinderen de bestaande vrije school bezoeken.

De heer *Boer* zegt, dat de Bewaarschool aan het Paardenveld nu zooveel is uitgebreid, dat er wel 300 a 380 kinderen van zullen kunnen gebruik maken.

De heer *Kol* vraagt hoeveel kinderen de te bouwen school zouden moeten bevatten.

De heer *Boer* zegt, dat de voor twee jaren ingediende plannen gegrond waren op een getal van ruim 400 kinderen.

De heer *Visscher* neemt aan, dat de voorsteller zeker de volle overtuiging heeft, dat er zoodanige bewaarschool moet zijn. Spr. merkt alleen nogmaals aan, dat men in het smalle boveneinde der stad meer dan eene uitmuntende bewaarschool reeds bezit. Vooreerst de zoo wel bekende, zeer groote en nu onlangs nog zeer uitgebreide, onder het weldadig bestuur der heeren *van Boetselaar* en *van Beeck Calkoen*; hier althans kunnen nog vele kinderen geplaatst worden, zoo zulks maar aangevraagd wordt. De tweede groote bewaarschool voor Roomsch Katholieke is achter het Twijstraat gelegen. De derde buiten de Tolsteegbarière voor dag, avond en bewaarschool tevens ingerigt. De vierde eindelijk, voornamelijk bestemd voor kinderen uit gemengde huwelijken in de Kreupel- of Magdalene straat. Is nu de heer *Boer* echter statistisch overtuigd, dat zoodanige school voor vierhonderd kinderen toch noodig blijft en na de daarstelling van het gebouw de plaatsen niet ledig zullen blijven, — dan wil en zal de spreker zijne stem daar gaarne toegeven, hoewel het, bij de steeds zich akkumuleerende uitgaven voor het schoolwezen, weder eene verschrikkelijke uitgave is. — In alles is er toch een maat.

De *Voorz.* zegt, dat twee jaren geleden is een plan ter tafel gebragt, waaraan alstoen geen gevolg is gegeven. Het heeft Spr. bevreemd, dat in de verg. waarin eenige leden der schoolkommissie en de schoolopziener zitting hadden niet op de uitvoering van dat plan is aangedrongen. Dit heeft hem doen vermoeden, dat de groote behoefte dier vrije bewaarschool niet in die mate aanwezig was, als wel aanvankelijk werd voorgesteld.

De heer *Boer* zegt dat de plaatsel. schoolkomm. zich in der tijd er zeer veel aan heeft laten gelegen liggen, zonder ooit eenig resultaat van hare pogingen in deze te hebben gezien. Spr. gelooft dus, dat het zwijgen van dat ligchaam even goed zou kunnen worden toegeschreven aan de meening dat haar spreken toch niet zou helpen. Den heer *Visscher* doet Spr. opmerken, dat het verbazend moeijelijk is, vooruit te zeggen of dergelijke school spoedig gevuld zal zijn met kinderen, en hoe weinig men in deze op cijfers af kan gaan, blijkt juist uit de bijzonderheden door dat lid medegedeeld. Spr. heeft dezer dage eene cirkulaire ontvangen om bij te dragen tot de oprigting van eene diakonieschool buiten de Weerdpoort en Spr. gelooft, dat de gemeente daartoe wel niet zal worden opgewekt, indien men niet werkelijk overtuigd is, dat nog zoo vele kinderen — de heer *Visscher* spreekt van wel 600 — buiten de Waard eene school noodig hadden. Hij moet echter openlijk verklaren, dat hij die geheele zaak niet begrijpt, daar toch de stad bij de Waardpoort, met opoffering van *f* 10000, eene armenschool heeft gesticht, die met de voortreffelijkste van die soort zal kunnen wedijveren en thans ruimte heeft voor welligt 500 kinderen. Spr. kan zich dat alleen daardoor verklaren, dat in de ouders dier kinderen een ander element wordt levendig gehouden of aangekweekt, zoodat zij de kinderen niet naar de vrije stadsscholen willen zenden. Datzelfde nu kan bij de op te rigten Bewaarschool ook het geval zijn. De heer *Visscher* heeft gezegd, dat aan het boveneinde der stad diakoniescholen zijn, die niet bezocht worden. Misschien zou men daaruit kunnen argumenteren in het voordeel der sted. school. Spr. gelooft dat in zulke zaken de raad niet beter kan doen dan voor de goede gelegenheid te zorgen en verder den loop der zaken af te wachten, waarvoor niemand aansprakelijk kan zijn.

De heer *v. Nooten* is een voorstander van het openbaar onderwijs en meent dat de gemeente voldoet aan hare verpligting, als zij inrigtingen daarstelt, ten einde de kinderen reeds op jeugdigen leeftijd aan orde en tucht te gewennen. Het is Spr. echter voorgekomen, dat een voorstel als van den heer *Boer* niet in de begrooting moest worden ingeschoven. Er dient vooraf toch een onderzoek omtrent de noodzakelijkheid plaats te vinden. De heer *Visscher* heeft er reeds op gewezen, dat in dat gedeelte der stad vele andere bewaarscholen zijn, en de heer *Boer* zelf heeft te kennen gegeven, dat hij geen zekerheid kan geven, dat de school bezocht zal worden. En als men nu die zekerheid niet heeft en de ouders niet dwingen kan, waarom dan eene zoo belangrijke uitgaaf van *f* 17000 te doen? Daartoe heeft de raad elk oogenblik de gelegenheid. Het diende dus, naar Spr.'s inzien, na verkregene inlichtingen der schoolkomm. in de eerste plaats vast te staan dat dergelijke school allernoodzakelijkst is, en ten tweede, waar zij zal worden opgerigt. Spr. moet nog opmerken, dat ieder jaar toch zijn eigen lasten moet dragen, en, als voor zoodanige zaak eene belangrijke buitengewone uitgaaf noodig is, men die moet vinden door eene geldleening, op gezette tijden af te lossen.

De heer *Jongeneel* zegt, de laatste post der begrooting afgeloopen zijnde, hij als lid der begrootingskomm. thans hare meening verlangt te verdedigen, waarom zij de bezuinigingen door haar verkregen, tot een bedrag van 15/m, op de direkte belasting wenscht afgeschreven te zien. De komm. heeft in haar rapport dit eene drukkende belasting genoemd en Spr. neemt hiervan niets terug, hoe hoog en onverdiend ook door den heer *Boer* bij de algemeene beraadslagingen hier over aangevallen; Spr. verklaart, dat wanneer men zich met praktische mannen in eene komm. beweegt, men geregtigd is, oordeel te vellen over het al of niet drukkende eener belasting, en wanneer men daarbij van zoo vele belastingschuldigen klagten hoort aanheffen, en deze belasting voor vele zwaar valt, noemt hij dit eene drukkende belasting. Met den heer *Boer* gelooft Spr. wel, dat zij door velen gemakkelijk wordt gedragen, maar voor den man die door de fortuin niet begunstigd is en zich toch in de maatschappij moet bewegen, kan zij zwaar vallen. Maar bovendien, men bedenke éene zaak wel en hij moet zich verwonderen dat de opmerking, welke hij thans maakt nog door geen ander lid in den raad is opgemerkt, den direkte belasting is niet meer de belasting van 1856. Spr. heeft te dier tijde zijn volle zeg[...] kunnen hechten aan dat stelsel, en hij brengt [...] den heer *Boer* openlijk zijn dank voor, [...] deze belasting zoo meesterlijk heeft ontwikke[ld] [...] maar toen, en zie hier het verschil, w[...] zij geheven tot 1%, thans is zij tot 1½ % [...] geklommen, en hij die in 1856 *f* 50 betaalde, [...] taalt in 1859 *f* 75; en nu vraagt Spr., heeft [...] de komm. niet het regt om eene belasting, die [...] den aanvang door de burgerij niet gemakkelijk w[...] gedragen en thans met een derde verhoogd [...] drukkende te noemen, niettegenstaande S[...] van dit alles ten volle overtuigd is; nog [...] hij gaarne aan het verlangen van den heer Bo[er] [...] hebben toegegeven om de bespaarde penn[in]gen tot een bewaarschool te besteden en niet [...] vermindering der belasting; bij hem weegt g[...] zwaar, zwaarder echter de gezondheid en de goe[de] ontwikkeling van het opkomende geslacht; m[...] wat geschiedt; op de vraag van den heer *v. Noo[ten]* [...] of de heer *Boer* er voor zou durven in staan, [...] de te bouwen bewaarschool door een groot g[...] kinderen zal worden bezocht, geeft dat geachte [...] een ontwijkend antwoord. Ziet mijne heeren, [...] eindigt Spr., wanneer men zoo onzeker is van eene [...] goeden uitslag, dan heeft men de vrijheid met [...] kracht te wijzen op den zekeren druk eener be[las]ting, die men thans verminderen kan; daarom bl[...] Spr. bij den raad er op dringen, dat zij het adv[ies] der komm. tot vermindering der direkte belasti[ng] volge en aanneme.

De heer *de Graaf* zegt, dat sedert voor drie ja[ren] het eerste voorstel gedaan is, o. a. zijn opge[...] de bewaarschool voor R. K., die op den Springw[eg] voor Hervormden en de zoogenaamde kerkeraa[ds] bewaarschool. Voor drie rigtingen zijn dus de k[in]deren geborgen. De overblijvenden zullen wel slechts eenigen zijn, die gezocht moeten word[en] onder het bereik der almoezenierskamer. Spr. [...] niet in dat hun getal veel meer dan 80 kan be[...]gen. Om nu daarvoor ten laste der stad *f* 170[00] kapitaal behalve de jaarlijksche onkosten van *f* 1[...] te brengen, zonder daarbij nog overtuigd te [...] dat de school bezocht zal worden, daartoe v[...] Spr. zich niet geregtigd. Er is echter eene w[...] van proefneming voor deze zaak, en blijkt daard[...] dat de school noodig is, dan zal Spr. een van [...] eersten zijn om de gelden toe te staan. De [...] genaamde kerkeraadsschool is voor groote uitbrei[ding] vatbaar; de regenten zijn in de gelegenheid h[...] in een zeer groot lokaal over te brengen, maar [...] gelden ontbreken hun, en voor eene subsidie [...] *f* 600 zou de stad 100 kinderen naar die sch[ool] kunnen zenden. Spr. gelooft, dat dit voor st[eds] financiën veel beter uitkomt dan in eens een [...] groot kapitaal er aan te besteden.

De heer *Pabst* acht het onmogelijk dat de s[...] ooit een kontrakt zou aangaan met de kerkera[ads]school ten einde daar de kinderen te laten ond[er]wijzen. De stad kan met geene gezindheid daar [...] een kontrakt aangaan. Juist om dat te belett[en] moet er zijn *openbaar* onderwijs, dat al die ka[...]grepen om den kinderen reeds vroeg eene and[...]leiding te geven, den nek breekt. De gemee[nte] moet scholen openen om te laten leeren wat de [...] vordert, en nu is het Spr. onverschillig of er [...] of 200 kinderen komen; er is daar behoefte [...] zoodanige school, en daarom ondersteunt Spr. [...] voorstel van den heer *Boer*. Een ander denkbe[eld] ware of er ook mogelijkheid bestond een gebo[uw] te huren en daarin voorloopig te beginnen. Wa[ar]om men zegt dat er moet zijn een lokaal buiten [...] Waardpoort kan Spr. niet beoordeelen. maar het [...] hem voorgekomen, dat men dat ook voor and[ere] einden wilde gebruiken, en men daarom bet g[...] onderswijsbehoevende kinderen zoo breed uitme[...]

De heer *Boer* zou nooit het denkbeeld van [...] heer *de Graaf* kunnen aannemen. In al wat o[...] tegenwoordige staatsinstellingen meëbrengt, tra[cht] men naar scheiding van kerk en staat, en nu [...] men hier weêr beginnen in tegenovergestelden [...] te handelen en dat op eene wijze ten eenemale [...] bestaanbaar met de schoolwetgeving. De stad he[eft], zegt Spr. verder, aan het benedeneinde der stad ee[ne] volkomen goed ingerigte armenschool, en Spr. durft [...] zeggen eene even goed ingerigte bewaarschool, die [...] bezocht is; nu heeft men aan het boveneinde [...] stad eene even goede armenschool, en Spr, gelo[oft] dat daarmede ook min of meer zal zamenhang[en] eene stedelijke bewaarschool, waaruit de kinder[en] later in de armenschool overgaan. Spr. wil ver[...] geenszins de kosten voor het onderwijs tot in [...] onmatige opvoeren; er zijn zelfs zeer vele pun[ten] uit de schoolwet, op eene wijze opgevat, waar [...] men wel zal moeten terug komen; zij betref[fen] vooral de scholen voor de hoogere klassen; m[aar] waar het betreft de belangen der mindergego[ede] klassen moet men ruimmer denken. Voor haar [...] naar zijne overtuiging de bewaarschool noodig. [...] wil niet gehouden zijn aan de verklaring dat [...] spoedig druk bezocht zal zijn; maar hij ziet [...] geen reden om het tegendeel voor onmogelijk [...] houden. In allen gevalle is dit een punt, dat [...] deze beraadslaging niet in aanmerking behoeft [te] komen.

(*Vervolg morgen.*)

Snelpersdruk van L. E. BOSCH EN ZOON.